

Ἀπὸ τὴν μίνησιν τῶν Ἰδεῶν

ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΟΥ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ ΤΟΥ 1958 ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΕΠΙ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Ὑπὸ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ Κ. ΓΙΑΠΑΛΛΗ

Προέδρου τοῦ Συνδέσμου Εὐρωπαϊκῆς Συνεργασίας
τῆς Παντείου Ἀνωτάτης Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν

Οἱ φθινοπωρινοὶ μῆνες τοῦ 1958 ὑπῆρξαν εἰς τὰς χώρας τῆς Δύσεως πλοῦσιοι εἰς συγκεντρώσεις πνευματικῶν ἀνθρώπων ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου — ἰδίως δὲ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς βορείου Ἀμερικῆς — μὲ σκοπὸν τὴν συζήτησιν θεμάτων τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, πλοῦσιοι εἰς βαθμὸν ἀγνωστον εἰς ἄλλας παλαιότερας ἐποχάς, ἂν κρίνῃ τις ἐκ τοῦ ὅτι μόνον ἀπὸ τοῦ τέλους Αὐγούστου μέχρι τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Ὀκτωβρίου ἔλαβον χώραν τρεῖς ἐν συνόλῳ τοιαῦται σύνδοι, εἰς τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αὐταὶ ὀργανώθησαν ἀπὸ μορφωτικὰς ἐταιρείας καὶ παρεμφερεῖς ὀργανώσεις ἐν γένει τοῦ δυτικοῦ κόσμου, εἶχον δ' ὡς σκοπὸν τὴν ἀνάπτυξιν ζητημάτων σχετικῶν πρὸς ποικίλους τομεῖς τοῦ συγχρόνου δυτικοῦ πολιτισμοῦ, τὴν ἀναλλαγὴν ἀπόψεων, τὴν μελέτην τοῦ καλύτερου τρόπου τηρήσεως τῶν ἀξιών τοῦ δυτικοῦ πνεύματος καὶ διατηρήσεως καὶ διαδόσεως τῶν κατακτήσεων τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ τῶν εὐρωπαϊῶν καὶ τῶν βορειοαμερικανῶν.

Ὁ δυτικὸς ἄνθρωπος ἀρχίζει νὰ αἰσθάνεται ὅτι δὲν ἔμπορεῖ πλέον νὰ ἐπαναπαύεται εἰς τὴν σκέψιν τῆς «μοναδικότητος» τοῦ πολιτισμοῦ του καὶ τῆς ἀκλονήτου θέσεως, τὴν ὁποῖαν μέχρι πρὸ ὀλίγων δεκάδων ἐτῶν τὸ εὐρωπαϊκὸν πνεῦμα κατεῖχεν εἰς τὴν συνείδησιν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ Ἀνατολὴ ἀφυπνίζεται ὀλονὲν καὶ μαζὶ μετὰ τὴν ἀμφισβητήσιμον θέσιν εἰς τὴν ὁποῖαν ἀρχίζει νὰ περιέρχεται ἡ ἀπόλυτη πρωτοκαθεδρία τῆς Δύσεως εἰς τὴν σφαῖραν τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς οικονομικῆς ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ἐπιρροῆς, ὑπάρχουν ἐξ ἀνατολῶν καὶ διεκδικήσεις ἄλλου εἶδους, εἰς τὸν τομέα τῶν μορφωτικῶν καὶ τῶν πνευματικῶν, τάσεις πρὸς διάδοσιν ἐνὸς ἄλλου τρόπου ζωῆς, ἄλλων ἀντιλήψεων περὶ ἐλευθερίας τοῦ στοχασμοῦ καὶ τῶν ἐκδηλώσεων τῆς σκέψεως, ἄλλης εἰκόνας τὴν ὁποῖαν εἶναι ἐνδεχόμενον — λέγουσιν — νὰ ἔχουν αἱ δημοκρατικαὶ ἀρχαὶ καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου. Ἐκεῖ, πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἀσίας, διατηροῦν τὰς ἰδίας τὰς ἑλληνικὰς λέξεις, τοὺς ἰδίους τοῦ Ἀριστοτέλους ἢ τοῦ Ρουσσῶ ἢ τοῦ Γεωργίου Οὐάσιγκτων ὄρους — «διακυβέρνησις διὰ τοῦ λαοῦ», «δημοκρατία», «ἐλευθερία», «μόρφωσις», «ἀγωγή», «πνευματικὴ τοῦ ἀνθρώπου καλλιέργεια» κλπ. — ἀλλὰ μὲ περιεχόμενον ἔννοιας πολὺ διαφορετικὸν κάποτε ἀπὸ ὅ,τι ἡμεῖς οἱ τοῦ δυτικοῦ κόσμου ἀντιλαμβάνομεθα τὰς πνευματικὰς αὐτὰς ἀξίας. Καὶ ὅταν ἀκούωμεν ἀπὸ τὰς ἀνατολικὰς χώρας διὰ Μέγαρα τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ διὰ ἀτέραντα καὶ μεγαλοπρεπῆ πανεπιστημιακὰ κτίρια καὶ διὰ παροχὴν ἀνωτάτης παιδείας δωρεὰν εἰς ἑκατομμύρια νέων σπουδαστῶν, εἰς τὰς θεωρητικὰς καὶ εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας, φυσικὸν εἶναι νὰ ἐνθυμούμεθα ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι τῆς Δύσεως, ὅτι ἡ ἰδικὴ μας παιδεία ἦτο μέχρι πρὸ ὀλίγων δεκάδων ἐτῶν κατὰ τὸ μοναδικὸν εἰς τὸν κόσμον — ποῖος ἀπὸ ἡμᾶς δὲν ἤκουσε π.χ. ἀπὸ τοὺς γονεῖς του ὅτι πρὸ ὀλίγων μόλις δεκαετηρίδων, οἱ ἀξιώτεροι ἀνατολικοευρωπαϊοὶ διπλωμάται εἶχον κάμει τὸ stage τῶν εἰς τὸ *Quai d'Orsay*, οἱ δὲ ἐκλεκτότεροι πνευματικοὶ κύκλοι εἰς τὴν Πετρούπολιν εἶχον μὲν καθαρῶς γαλλικὴν; — καὶ νὰ πικνώνωμεν τὰς ἐπαφὰς μας μὲ τὰς μορφωτικὰς ὀργανώσεις τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ καὶ τοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ χώρου καὶ νὰ προσκολλώμεθα εἰς τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐκ παραδόσεως πολλῶν αἰῶνων μᾶς εἶναι τόσοσὸν προσφιλέσ

καὶ νὰ φροντίζωμεν πάντοτε νὰ δίδωμεν εἰς τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ δυτικοῦ ἀνθρώπου προδο-
λὴν παγκοσμίαν.

Διὰ τὰ συνέδρια τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1958 καὶ τὰ εὐρωπαϊο-
αμερικανικὰ τῆς αὐτῆς ἐποχῆς σεμινάρια εἰς τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην (ἰδίᾳ τὴν Αὐστρίαν),
εἰς τὰς Σκανδιναυικὰς χώρας καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπίσης δὲ καὶ διὰ τὴν 8ην Σύνοδον τοῦ
Συμβουλίου τῶν Εὐρωπαϊοαμερικανικῶν Ὑργανώσεων τοῦ πρώτου δεκαημέρου τοῦ Σεπτεμ-
βρίου τοῦ 1958 εἰς τὰς Ἀθήνας, εἶχε γράψει ὀλίγα τινὰ ὑπὸ πνεῦμα δημοσιογραφικῆς μάλ-
λον ἐνημερότητος καὶ τὸ ὄργανον διαδόσεως τῆς ἑλληνοαμερικανικῆς συνεργασίας «Ἑλλάς -
Ἀμερικὴ» εἰς τὰ δύο τελευταῖα (7ον ἐπ.) τεύχη του (Ἰουλίου - Σεπτεμβρίου καὶ Ὀκτω-
βρίου - Δεκεμβρίου) τοῦ 1958. Πληρεστέραν εἰκόνα τῶν ἐργασιῶν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος διε-
θνῶν συνεδρίων καὶ σεμιναρίων παρέχουσι εἰς τὰς ἐπομένους σελίδας. Ἔργασία περαιτέρω
πολλὴ γίνεται ἀκόμη ἀπὸ τὸ Ἑλληνοαμερικανικὸν ἐπιμορφωτικὸν Ἰνστιτούτον, τὸ ὁποῖον εἶ-
ναι ὁ κυριώτερος ἐν Ἑλλάδι ὄργανισμὸς διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ ἀμερικανικοῦ πνευματικοῦ πο-
λιτισμοῦ καὶ ἔχει εὐρύτεραν μορφωτικὴν ἀποστολὴν, πλην τῆς διδασκαλίας τῆς γλώσσης
καὶ τῆς φιλολογίας καὶ τῆς λογοτεχνίας τῶν φίλων μας τῆς μεγάλης πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ
συμπολιτείας. Ἡ τωρινὴ προσπάθεια τοῦ μορφωτικοῦ αὐτοῦ ὄργανισμοῦ τείνει εἰς τὴν ὀργά-
νωσιν Διασκέψεως τοῦ Πολιτισμοῦ διὰ τὸ φθινόπωρον ἔτος τοῦ 1959, ἔχει δὲ προγραμματισθῆ
ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπιτροπῆς Πολιτισμοῦ τοῦ Συμβουλίου τῶν Εὐρωπαϊοαμερικανικῶν Ὑρ-
γανώσεων - ἐπιτροπῆς τελοῦσας ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ τ. Πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Γεωργακο-
πούλου - σειρὰ ἐκδηλώσεων διὰ τὸ 1959, καὶ ἰδίᾳ διὰ τὸ 1960, «τὸ ἔτος πολιτισμοῦ καὶ Φί-
λων τῆς Ἑλλάδος». Τὸ Ἰνστιτούτον, προεδρευόμενον μέχρι πρό τινα ἐτῶν ὑπὸ τοῦ τ. Πρυ-
τάνεως τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς κ. Πάνου Ἀναγνωστοπούλου, ἤδη δὲ ἀπὸ τὸν
τ. πρόεδρον τῆς Βουλῆς κ. Δημ. Γόντικαν, εἶναι, ὡς γνωστόν, ἰδρυτικὸν μέλος τοῦ ἐν Ἀμβέρσῃ
ἑδρευόντος Συμβουλίου (Council) τῶν Εὐρωπαϊοαμερικανικῶν Ὑργανώσεων, συσταθέντος
ἐν Λονδίῳ τὸν Σεπτέμβριον 1951 καὶ ἀποτελουόντος ἑνωσιν ὄλων τῶν εἰς τὰς πρωτεύου-
σας καὶ τὰς λοιπὰς μεγάλας πόλεις τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τῆς Γαλλίας μέχρι τῆς Φιν-
λανδίας καὶ ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας μέχρι τῆς Ἑλλάδος, συνεστημένων μορφωτικῶν εἰς τὰς ἐπι-
μέρους εὐρωπαϊκὰς χώρας εὐρωπαϊοαμερικανικῶν ἑταιρειῶν (εἴκοσι περίπου ἐν συνόλῳ).

Ἡ ἐν Ἀμβέρσῃ τοῦ Βελγίου ἑνωσις αὕτη τῶν Εὐρωπαϊοαμερικανικῶν μορφωτικῶν σω-
ματείων (Council of European - American Associations), ὠργάνωσε μορφωτικὴν συγκέντρωσιν
ἐξήντα περίπου προσώπων, δεκαπενθημέρου δὲ διαρκείας, μετὰ τὴν μορφήν τοῦ σεμιναρίου,
ἐν Αὐστρίᾳ, μετὰ τὴν συνεργασίαν καὶ τῆς ἐν Βιέννῃ (Stallburggasse ἀριθ. 2) Αὐστριοαμερικανι-
κῆς μορφωτικῆς Ἑταιρείας, ἣτις ἐπίσης εἶναι μέλος τῆς ἐν Ἀμβέρσῃ Ἑνώσεως. Ἡ συγκέν-
τρωσις ἔγινεν εἰς τὸ Klessheim, παρὰ τὸ Siesenheim, εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Salzburg, προήδρευε
δὲ τῶν συζητήσεων καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ δεκαπενθημέρου (21 Αὐγούστου - 5 Σεπτεμ-
βρίου 1958) ὁ ἑλβετὸς κ. Max Habicht, μέλος τῆς συλλογικῆς διοικήσεως τοῦ C.E.A.A. Ἀρί-
στην ὀργανωτικὴν ἐργασίαν εἶχον ἐπὶ τόπου κάμει ἡ κυρία Βίβιεν Milstone, γραμματεὺς τοῦ
C.E.A.A. καὶ ὁ διενεξέας δόκτωρ Κ. Schrems, γενικὸς γραμματεὺς τῆς Αὐστριοαμερικανικῆς
μορφωτικῆς Ἑταιρείας.

Εἰς τὸ σεμινάριον ἀνεπτύχθησαν καὶ συνεζητήθησαν ἀξιόλογα θέματα, ἀναγόμενα τὰ
περισσότερα εἰς τὸν δυτικὸν πολιτισμὸν καὶ εἰδικώτερον εἰς τὰς μορφὰς τὰς ὁποίας ἔχει
λάβει ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικῇ τὸ εὐρωπαϊκὸν πνεῦμα, μορφᾶς, αἵτινες εἰς πολλοὺς τομεῖς
ἔχουν διαπλασθῆ κατὰ τρόπον αὐθύπαρκτον καὶ κατὰ παρέκλισιν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν εὐ-
ρωπαϊῶν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὄλαι σχεδὸν αἱ πολιτιστικαὶ κατακτήσεις τοῦ ἀμερικανικοῦ πνεύ-
ματος — ἐξαιρέσει τῆς τεχνικῆς ἐν γένει — ἔχουσι πρὸ μακροῦ χρόνου ἐκκινήσει. Τὰ θέματα
τῶν ὁμιλιῶν καὶ τῶν συζητήσεων ἦσαν, μεταξύ ἄλλων : «Ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὰς Ἠνωμένας
Πολιτείας», «Θρησκευτικαὶ τάσεις εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας», «Μορφαὶ πολιτευμάτων :
Προεδρικὴ Δημοκρατία καὶ Κοινοβουλευτικὰ καθεστῶτα», «Φιλοσοφία τῆς ζωῆς εἰς τὰς Ἠνω-
μένας Πολιτείας», «Δομὴ τῆς Ἀμερικανικῆς κοινωνικῆς ζωῆς», «Φυλετικαὶ σχέσεις εἰς τὴν
βόρειον Ἀμερικὴν», «Τὰ θεμέλια καὶ αἱ ἀπώτεροι ἀπόψεις τῆς Ἀμερικανικῆς πολιτικῆς» κλπ.

Εἰς τὰς πολυώρους καὶ καθημερινὰ συζητήσεις τοῦ δεκαπενθημέρου ἔλαβον μέρος ὀ-
 λαι αἱ παρευθεθείσαι εἰς τὸ Klessheim ἔθνικαὶ εὐρωπαϊκὰ ὀμάδες — ἐκ δέκα ἐν συνόλῳ χω-
 ρῶν : Αὐστρίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἀγγλίας, Ἑλλάδος, Ἑλβετίας, Ἰταλίας, Νορβηγίας,
 Ὀλλανδίας καὶ Φινλανδίας — εὐρέθησαν ὅμως καὶ ὀπογεύματα διαθέσιμα ἢ Κυριακὰ δι'
 ἄκρῳσιν συναυλιῶν ἐν Salzburg (εἰς τὸ Mozarteum) καὶ δι' ἐκδρομὰς εἰς τὴν περιοχὴν τῶν
 λιμνῶν, εἰς τὸ Salzkammergut. Διὰ τὴν μουσικὴν ἀνάλυσιν ὑπῆρχεν ἄλλως τε ὁ εἰδικώτατος
 μεταξύ τῶν συνέδρων, ὁ λέκτωρ τῆς μουσικολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βιέννης κ. Η.
 Zelzer, ὅστις, ἐκτὸς τῶν ὀμιλιῶν του τῶν σχετικῶν μετὸν Mozart καὶ μιᾶς πολυώρου ξεναγή-
 σεως, τὴν ὀποίαν ἔκαμε χάριν τῶν συνέδρων εἰς τὰς παλαιὰς συνοικίας τοῦ Salzburg καὶ εἰς
 τὰ ἀξιοθέατα ἐν γένει τῆς πόλεως, ὀμίλησεν εἰς τὸ Klessheim καὶ διὰ τὰ χαρακτηριστικὰ
 στοιχεῖα τῆς συγχρόνου ἀμερικανικῆς μουσικῆς. Τὴν ἴδιαν ἡμέραν ἔκαμε σύντομον διάλεξιν
 καὶ ἡ δνις Βάσω Ζαχαριάδου διὰ τὸ νέγρικον θρησκευτικὸν τραγούδι.

Αἱ πολυμελέστεραι ἐκ τῶν ἔθνικῶν ὀμάδων ἦσαν ἡ ὀλλανδική, ἡ φινλανδική καὶ ἡ ἰταλική.
 Ἐξ Ἑλλάδος εἶχε μεταβῆ πενταμελὴς ὀμάς, με ἐπικεφαλῆς τὸν καθηγητὴν τῆς Παντείου
 Σχολῆς καὶ Ἀντιπρόεδρον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Λέσχης Θεσσαλονίκης (τοῦ τμήματος Ἀθηνῶν)
 κ. Γ. Παπαχατζῆν. Ἦλθον ἐπίσης εἰς τὸ Klessheim καθηγηταὶ καὶ ἀνώτατοι κρατικοὶ λειτουρ-
 γοὶ ἐκ Βιέννης καὶ ἐξ ἄλλων πρωτευουσῶν τῆς Δύσεως, πρὸ παντὸς δὲ καθηγητὰ ἀμερικα-
 νικῶν πανεπιστημίων καὶ κολλεγίων, ὀτινες συνέπιπτε νὰ εὐρίσκωνται τὸ φηνιῶνον τοῦ
 1958 εἰς τὴν Εὐρώπην : οἱ κ.κ. J. Dirks, τοῦ Πανεπιστημίου Yale, W. M. Horton τοῦ Κολλε-
 γίου Oberlin, D.C. Blaisdell τοῦ City College τῆς Νέας Ὑόρκης, R. H. Behrens, σύμβουλος ἐπὶ
 τῶν δημοσίων σχέσεων τῆς ἀμερικανικῆς ἀποστολῆς εἰς τὸ Ν.Α.Τ.Ο., R. Rie τοῦ ἐν Ἀλάσκα
 Κολλεγίου Fairbanks κλπ.

*
 * *

Χάρις εἰς τὰς προσπάθειάς τῆς κ. Κάλης Ὀρφανίδου, ἀντιπρόεδρου τοῦ Ἑλληνοαμερι-
 κανικοῦ Ἐπιμορφωτικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ μέλους τῆς διοικήσεως τῆς ἐν Βελγίῳ Ἐνώσεως
 τῶν Εὐρωπαιοαμερικανικῶν Ὀργανώσεων, ἐπίσης δὲ καὶ χάρις εἰς τὴν ὄσκον δραστηριό-
 τητα τοῦ γενικοῦ γραμματέως τοῦ Ἰνστιτούτου κ. Δημ. Ἀβραμίδου, ἡ 8η σύνοδος τοῦ Συμ-
 βουλίου τῶν Εὐρωπαιοαμερικανικῶν Ὀργανώσεων συνεκλήθη εἰς τὰς Ἀθήνας (ὅπως εἶχε
 γίνει καὶ μετὴν 3ην σύνοδον, τῷ 1953, ἐπὶ πρωθυπουργίας τοῦ μακαρίτου στρατάρχου Πα-
 γάγου) καὶ ἠσολήθη ἐπὶ ἐξαήμερον (5 - 10 Σεπτεμβρίου 1958) με εἰσηγήσεις ἐπὶ τοῦ
 Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ, μετὴν ὀργάνωσιν σεμιναρίων κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας τῶν ἀμέσως
 προσεχῶν ἐτῶν, με ἀνταλλαγὴν γνωμῶν ἐπὶ προγραμμάτων καὶ ἀπόψεων, ὡς πρὸς τὸ τηρη-
 τέον σύστημα ἐργασίας μεταξύ τῶν συνεργαζομένων εὐρωπαιοαμερικανικῶν ὀργανώσεων καὶ
 με ὀργανωτικὰ τινα ζητήματα καὶ τινας ἐπουσιῶδεις τροποποιήσεις τοῦ καταστατικοῦ τῆς
 ἐν Ἀμβέρσῃ Ἐνώσεως τῶν εὐρωπαιοαμερικανικῶν ὀργανώσεων.

Εἶχον ἔλθει ὁ Πρόεδρος τῆς ἐν Ἀμβέρσῃ ἐδρευούσης Ἐνώσεως (C.E.A.A.) κ. Παῦλος
 van Zeeland, πρῶτον πρωθυπουργοῦ τοῦ Βελγίου, ὁ ἐπίτιμος γενικὸς γραμματεὺς τῆς Ἐνώ-
 σεως κ. J. G. van Heurck, ὁ κ. J. Tellefsen, πρόεδρος τῆς ἀμερικανονορβηγικῆς μορφωτικῆς ἐται-
 ρείας καὶ μέλος τῆς διοικήσεως τῆς C.E.A.A., ὁ Γάλλος πρέσβυς κ. R. Offry ἐκ μέρους τῆς
 Association France—Etats-Unis, ὁ ἐπίτιμος γενικὸς γραμματεὺς τῆς Ἑλβετοαμερικανικῆς μορφω-
 τικῆς Ἐταιρείας καὶ δικηγόρος ἐν Ζυρίχῃ κ. Αἰμίλιος Frick, ὁ τῶς πρόεδρος τῆς ἀμερικανο-
 νορβηγικῆς μορφωτικῆς Ἐταιρείας κ. E. Christophersen, ὁ κ. C. Mackinsky, μέλος τῆς συλλογι-
 κῆς διοικήσεως τῆς C.E.A.A., ὁ κ. M. Genrhaert, πρόεδρος τῆς βελγοαμερικανικῆς μορφωτι-
 κῆς Ἐταιρείας, ἡ κυρία E. Norgall τῆς Federation of german american clubs, ἡ ἑλληνικῆς κατα-
 γωγῆς κυρία N. Πότσιοι, μεγκατεστημένη εἰς τὴν Ρώμην καὶ γραμματεὺς τῆς Associazione
 Italo - americana, ὁ κ. J. Pourbaix, ἐκπρόσωπος τῆς Ὀλλανδοαμερικανικῆς Ἐταιρείας, ἡ κυρία
 Βίβιεν Milstone, γραμματεὺς τῆς C.E.A.A. καὶ ἄλλοι. Ἐξ ἑλληνικῆς πλευρᾶς μετείχον εἰς τὰς
 συνεδριάσεις ἡ ἑλληνικὴ ἐκτελεστικὴ ἐπιτροπὴ τῆς 8ης Συνόδου καὶ ὁ καθηγητὴς τῆς Σχο-

λῆς Πολιτικῶν Ἐπισημῶν κ. Γ. Παπαχατζῆς, Σύμβουλος τῆς Ἐπικρατείας. Ἡ ἐκτελεστικὴ ἐπιτροπὴ τῆς 8ης Συνόδου ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν τ. Πρόεδρον τοῦ Ἑλληνοαμερικανικοῦ Ἐπιμορφωτικοῦ Ἰνστιτούτου κ. Πάνου Ἀναγνωστόπουλον, τέως Πρύτανιν, ἀπὸ τὴν Ἀντιπρόεδρον κυρίαν Κάλην Ὁρφανίδου, μέλος τῆς συλλογικῆς διοικήσεως τῆς C.E.A.A. καὶ ἀπὸ τὸν γενικὸν γραμματέα τοῦ Ἰνστιτούτου κ. Δημ. Ἀβραμίδην.

Αἱ συνεδριάσεις ἔλαβον χώραν εἰς τὴν αἴθουσαν τελετῶν τοῦ Ἑλληνοαμερικανικοῦ Ἐπιμορφωτικοῦ Ἰνστιτούτου. Ὁ Πρόεδρος κ. van Zeeland, κηρύττων τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου, ὑπέμνησε κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 5ης Σεπτεμβρίου τὰ τῆς συστάσεως καὶ τὰ τῆς μέχρι τοῦδε δράσεως τοῦ Συμβουλίου τῶν εὐρωπαϊοαμερικανικῶν ὀργανώσεων (C.E.A.A.), συγκροτηθέντος κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1951 ἐν Λονδίῳ ἀπὸ δέκα ἕξ μορφωτικὰ σωματεία, ἐδρεύοντα εἰς δώδεκα εὐρωπαϊκὰς χώρας, «ἐμπνεόμενα δ' ἀπὸ τὴν πίστιν διὰ τὴν δυνατότητα ἐνὸς καλυτέρου κόσμου, ὅστις δύναται νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν σὺν τῷ χρόνῳ βαυτέραν ἀμοιβαίαν γνωριμίαν καὶ κατανόησιν τῶν λαῶν τοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ πνεύματος». Ἀνεφέρθη εἰς τὰ ἐν προοιμίῳ τοῦ ἰδρυτικοῦ καταστατικοῦ ἀναγεγραμμένα περὶ τῆς ἀνάγκης συνεργασίας μεταξὺ τῶν λαῶν τῶν πεποιθότων ἐπὶ τὰ θεμελιώδη ἀνθρώπινα δικαιώματα, τῶν ἐχόντων πίστιν εἰς τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀτόμου, εἰς τὴν ἀξίαν τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς στάθμης τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην ἐνὸς ὑψηλοτέρου μορφωτικοῦ ἐπιπέδου. Ἀνέφερε δι' ὀλίγων τὰς μέχρι τοῦδε ἐτησίας συνόδους τῆς C.E.A.A. καὶ συνώψισε τὰ ἐπιτελεσθέντα ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρθη εἴτα εἰς τὰ τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς 8ης Συνόδου.

Κατὰ τὴν πρωϊνὴν συνεδρίασιν συνεζητήθησαν ἡ κατ' ἀρχὴν ἀναθεώρησις (τροποποιήσεις τινές) τοῦ ἰδρυτικοῦ καταστατικοῦ καὶ τῶν ἐσωτερικῶν κανονισμῶν, ἡ σύστασις ἐπιτροπῆς διὰ τὴν μελέτην τῆς Διακηρύξεως τοῦ Δυτικοῦ πολιτισμοῦ ὑπὸ τῶν κατὰ χώρας εὐρωπαϊοαμερικανικῶν ὀργανώσεων, ἡ ἔκδοσις ἐπιθεωρήσεως διὰ τὰς ἐργασίας καὶ τὴν ἐν γένει δρᾶσιν τῶν ἐπὶ μέρους ὀργανώσεων τούτων καὶ ἡ ὀργανωσις ἐκθέσεως ἐν Ἠνωμέναις Πολιτείας μὲ σκοπὸν τὴν προβολὴν τῆς πρωταρχικῆς σημασίας συμβολῆς τῶν χωρῶν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ κοινοῦ ἐκατέρωθεν τοῦ Ἀτλαντικοῦ πολιτισμοῦ.

Κατὰ τὴν ἀπογευματινὴν συνεδρίασιν συνεζητήθησαν κυρίως θέματα ἐσωτερικῶν κανονισμῶν καὶ διοικητικῶν μεταρρυθμίσεων. Ἀπεφασίσθη ἵνα τὸ Congress of European - American Associations μετονομασθῇ εἰς Council of European - American

Τὴν 8ην Σεπτεμβρίου συνεζητήθησαν θέματα εἰσοδοχῆς νέων μελῶν, ζητήματα οἰκονομικὰ καὶ διαχειριστικὰ, τὰ τῆς ὀργανώσεως τῶν μελλοντικῶν σεμιναρίων τῆς C.E.A.A. τῶν ἀμέσως προσεχῶν ἐτῶν κλπ. Τὴν ἐπομένην (Κυριακὴν) οἱ σύνεδροι ἐξέδραμον εἰς Ἐρέτριαν καὶ εἰς Ἀλιβέριον.

Τὴν 8ην Σεπτεμβρίου συνεχίσθησαν αἱ συζητήσεις, παρὰ δὲ τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ἐπροτάθη ὅπως συνεχισθῇ ἡ ἀπὸ τοῦ 1956 ἀναληφθεῖσα εἰς τὴν Βιέννην ὑπὸ τῆς C.E.A.A. πρωτοβουλία περὶ ὀλοκληρώσεως τῆς Διακηρύξεως τοῦ Δυτικοῦ πολιτισμοῦ. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἀνέπτυξεν ὁ καθηγητῆς κ. Παπαχατζῆς τὴν εἰσηγήσειν του περὶ τῆς θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν σήμερον τελοῦν τὰ ἰδεώδη καὶ αἱ ἀξίαι τοῦ πολιτισμοῦ καὶ, ἐπιστήσας τὴν προσοχὴν τοῦ Συνεδρίου ἐπὶ τῶν κινδύνων τοὺς ὁποίους διατρέχει ἡ πολιτιστικὴ κληρονομία τῶν εὐρωπαίων ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τείνει εἰς τὴν ἐποχὴν μας νὰ ἀφαιρεθῇ ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ἡ πνευματικὴ τῆς οἰκουμένης ἡγεσία. «Ὁ πολιτισμὸς τῆς Δύσεως, εἶπε, ἐνδιαφέρει ἰδιαιτέρως ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, ὄχι μόνον διότι οὗτος ἀποτελεῖ συνέχισιν τοῦ κλασσικοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ διότι ἔχει ἐμποτίσει τὴν ζωὴν τῆς χώρας αὐτῆς, εἰς τὸν ὅσον ὥστε νὰ μὴ δύναται σήμερον νὰ γίνῃ οὐσιώδης διαστολὴ μεταξὺ ἐπιπέδου πνευματικῆς ζωῆς τῆς δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ἑλληνικῆς πνευματικῆς ζωῆς (λογοτεχνία, μουσικὴ, θρησκευτικὸν αἶσθημα, δημοκρατικὴ περὶ τῆς ζωῆς ἀντίληψις, ἀνθρωπιστικαὶ ἀξίαι, φιλοσοφικαὶ σχολαὶ κλπ.).

» Ἡ χώρα μας, ἡ ὁποία εἰς τὸν ἀρχαῖον κόσμον ἀπετέλει τὸ πνευματικὸν κέντρον ὀλοκληροῦ τῆς ζωῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης — τοῦ μεσογειακοῦ κόσμου — εἶναι σήμερον ἀκραία

ὑπὸ ἔποψιν πολιτιστικοῦ χώρου, ἀποτελοῦσα τὴν ἀνατολικὴν παρυφὴν καὶ τὴν πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἀσίας προφυλακὴν τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτιστικῆς κοινότητος. Ἀνατολικώτερον τῆς Ἑλλάδος δὲν ὑπάρχει πνεῦμα εὐρωπαϊκόν, ἀποτελεῖ δὲ βαρῦτατον ἱστορικὸν καὶ οὐσιαστικὸν σφάλμα ὠρισμένην εὐρωπαιοαμερικανικῶν κύκλων (ὄχι εὐτυχῶς πνευματικῶν, ἀλλὰ πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν κύκλων), νὰ θεωροῦν καὶ τὴν γειτονικὴν μᾶς Τουρκίαν ὡς περιλαμβανομένην εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν κοινότητα. Ἄλλῃ ἢ πολιτικῇ τυχρὸν πλευρᾷ τὸν ζητήματος καὶ ἢ πλευρᾷ συντονισμένης στρατιωτικῆς ἀμύνης καὶ ἄλλῃ ἐντελῶς ἢ ἄποψις τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας καὶ τῆς πολιτιστικῆς παραδόσεως. Οἱ πρὸς ἀνατολὰς μᾶς γείτονες εἶναι ἐπήλυδες εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἥπειρον, ἐνῶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ὄχι ἀπλῶς μετέχομεν ἀπὸ πολλῶν αἰῶνων τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος, ἀλλὰ κάτι περισσότερον : ἐθέσαμεν διὰ τῆς κλασσικῆς παιδείας καὶ τῆς φιλοσοφικῆς διανοήσεως καὶ τῆς αἰσθητικῆς τῶν προγόνων μᾶς συνειδήσεως, τὰ θεμέλια τοῦ πολιτιστικοῦ οἰκοδομήματος τῆς Δύσεως. Τὸ ποιοῦμεν, διότι εἶναι πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύματός μας. Εἰς δύο μεγάλας στροφάς τοῦ τροχοῦ τῆς ἱστορίας, εἰς δύο φωτεινὰς ὥρας τῆς ἱστορίας τοῦ πνεύματος, μετελαμπαδεύσαμεν εἰς παλαιούς καιρούς τὰ ἑλληνικὰ πολιτιστικὰ ἐπιτεύγματα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς Δύσεως. Τὴν πρώτην φοράν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ὅτε οἱ ρωμαῖοι ἔλαβον παρὰ τῶν προγόνων μᾶς τὰς ἰδέας - μήτρας, τὴν φιλοσοφικὴν σκέψιν, τὰ γράμματα, τὸ αἶσθημα τοῦ ὥραιου, τὰς αἰώνιας ἀξίας καὶ τὰ ἰδεώδη τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος καὶ τὰ διέδωσαν εἰς ὀλόκληρον τὴν Εὐρώπην ὁμοῦ μὲ τὸ ἀγράφητον καὶ μὴ τὴν γλώσσαν. Τὴν δευτέραν φοράν, ὅτε λήγοντος τοῦ Μεσαίωonos, βυζαντινοὶ λόγιοι, φεύγοντες τὴν τουρκικὴν εἰσβολήν, ἔφεραν εἰς τὴν Ἰταλίαν τοὺς πνευματικούς σπόρους, ἐξ ὧν ἐβλάστησεν ἐκεῖ κατόπιν ἡ Ἀναγέννησις.

Ὁ κ. Καθηγητὴς εἶπεν ἐν συνεχείᾳ ὅτι ἂν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ πραγματικὴ ἱστορία χαράσσεται ὄχι ἀπὸ τὴν ἀλληλοδιαδοχὴν τῶν δυναστειῶν ἢ ἀπὸ τὴν ἔκβασιν τῶν πολέμων, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πορείαν τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ἱστορικὸς τοῦ μέλλοντος θὰ δώσῃ μεγάλην προσοχὴν εἰς μίαν χαρακτηριστικὴν διαφορὰν καταστάσεων μεταξὺ τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ τῶν μέσων δεκαετηρίδων τοῦ 20ου, διαφορὰν τῆς ὁποίας τὴν σημασίαν δὲν ἐπροσέξαμεν ἴσως ὅσον θὰ ἐπεβάλλετο, ἡμεῖς οἱ ζῶντες τὰ κοσμοῖστορικὰ αὐτὰ γεγονότα. Ἡ μεγάλη αὕτη διαφορὰ καταστάσεων εἶναι ὅτι κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα καὶ μέχρι τοῦ 1914 οἱ εὐρωπαῖοι εἶχον τὴν πνευματικὴν πρωτοπορίαν εἰς τὴν οἰκουμένην — ὁμοῦ μετὰ τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς οικονομικῆς πανταχοῦ τοῦ κόσμου ἐπιρροῆς των — ἐνῶ σήμερον ἡ δυτικὴ Εὐρώπη ἔχει καταλήξει νὰ εἶναι μίαν μικρὰ εἰς πολιτιστικὴν σημασίαν περιοχὴ, μικρὰ ὄχι μόνον εἰς χώρον, ἀλλὰ καὶ εἰς κύρος, ἐγκλωδισμένη μεταξὺ δύο γιγαντιαίων συγκροτημάτων, κόσμων ὀλοκληρῶν, οἱ ὅποιοι ἀλληλοὑποβλέπονται, ἀλλ' ἐκ τῶν ὁποίων οὔτε ὁ εἰς οὔτε ὁ ἄλλος εἶναι ἀληθινὴ «Εὐρώπη» — ὄχι ἀπλῶς ὑπὸ ἔποψιν γεωγραφικὴν, ἀλλὰ πρὸ παντὸς δὲν εἶναι «Εὐρώπη» μὲ τὸ πνευματικὸν καὶ τὸ πολιτιστικὸν νόημα τῆς λέξεως.

«Θὰ δώσῃ μεγάλην προσοχὴν» συνέχισεν ὁ ὁμιλητὴς «εἰς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἡμεῖς ἀμερίμνοι ἀντιπαρερχόμεθα, παρασυρόμενοι ἀπὸ τὸν πυρετώδη ρυθμὸν μίας ζωῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐλλείπει ἐντελῶς ἡ περισυλλογὴ καὶ ἡ αὐτοσυγκέντρωσις, ἡ βίωσις τῶν θησαυρῶν τοῦ πνεύματος, ἡ ἐκτίμησις τῆς πρὸς ὠρισμένας βασικὰς αἰωνίας ἀξίας καὶ ἡ διαπίστωσις περὶ τοῦ εἰς ποῖον σημείον εὐρίσκειται ἡ στάθμη τῆς αἰσθητικῆς κοινῆς συνειδήσεως, μίας ζωῆς διὰ τὴν ὁποίαν μοναδικὴν βαρῦτητα ἔχουν αἱ τεχνικαὶ ἐφαρμογαὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ αἱ ἀνέσεις τοῦ ὕλικου βίου.

» Καὶ ἡ μελέτη αὐτῆς τῆς διαφορᾶς καταστάσεων μεταξὺ τῆς ἐποχῆς τῶν πατέρων μᾶς καὶ τῆς ἐποχῆς τὴν ὁποίαν ὄριμοι διανύομεν, θὰ κάμῃ κατὰ πάσαν πιθανότητα τὸν ἱστορικὸν τοῦ μέλλοντος νὰ συναγάγῃ συμπεράσματα λυπηρὰ διὰ τὴν καμπὴν αὐτὴν τῆς ἱστορίας, ἂν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ πραγματικὴ πρόοδος τοῦ ἀνθρώπινου γένους ἐξαρτᾶται πρὸ παντὸς ἀπὸ τὴν πορείαν τοῦ μέσα εἰς τὸν χώρον τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὄχι ἀπὸ τὰς κατακτήσεις του εἰς τοὺς τομεῖς τοῦ τεχνικοοικονομικοῦ πολιτισμοῦ.

Ὁ κ. Καθηγητὴς εἶπεν ὅτι τὰ μεγάλα καὶ κοσμοῖστορικὰ γεγονότα τὰ ἐπιφανέστατα συνεπειὰ τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων τοῦ πρώτου ἡμίσεος τοῦ 20ου αἰῶνος, πρέπει νὰ ἀναζη-

τηθούν περισσότερο εις τὴν μετατόπισιν τῶν κέντρων τοῦ πνεύματος, τὴν ὁποίαν αἱ φοβεραὶ αὐταὶ συρράξεις ἔφεραν ὡς ἀποτέλεσμα, παρὰ εἰς τὰς βαθεῖας κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς ἀναστατώσεις, αἵτινες ἐπηκολούθησαν αὐτάς. «Κάποτε ἡ ἱστορία θὰ εἴπη ὅτι αἱ συρράξεις αὐταὶ ὑπῆρξαν ἀληθεῖς ἐμφύλιοι πόλεμοι καὶ ὅτι κακὴ μοῖρα ὤθησε τοὺς λαοὺς τῆς κεντρικῆς καὶ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης νὰ ἀντιπαραταχθοῦν ἐναντίον ἀλλήλων καὶ νὰ ὑποστοῦν ἐξ ἰδίων μεγάλα καὶ ἀνεπανόρθωτα δεινά, ὡς νὰ ἤθελον μόνοι τῶν νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ πολιτιστικὴν πρωτοκαθεδρίαν αὐτῶν εἰς τὴν οἰκουμένην».

Εἶπεν ὅτι μετὰ τὸ 1918, καὶ ἀκόμη περισσότερο μετὰ τὸ 1945, ἡ Μεσόγειος καὶ ἡ Δύσις ἔχασαν ὀριστικῶς τὴν κεντρικὴν τῶν θέσιν εἰς τὴν πνευματικὴν πορείαν τοῦ κόσμου. Τὸ κέντρον τοῦ βάρους μετετόπισθη εἰς τὰς πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ χώρας καὶ εἰς τὴν ἀσιατικὴν ἠπειρον, ὅπου κολοσσιαῖα ἀριθμητικῶς ἀνθρώπινα μάζαι, ἄγευστοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς κλασσικῆς παιδείας, τοῦ ἐλληνορωμαϊκοῦ πνεύματος καὶ τῆς χριστιανικῆς περὶ ζωῆς ἀντιλήψεως, ἀφνιζοῦνται, διεκδικοῦσαι τὴν θέσιν τῶν μέσα εἰς τὴν πορείαν τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. «Ἄν εἶναι ἀληθές, εἶπεν, ὅτι ἡ ἱστορία εἶναι πρὸ παντὸς ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ — μετὰ τὴν καθολικωτέραν τοῦ ὄρου ἔνοιαν — καὶ ὄχι ἀπλῶς στρατιωτικὴ ἢ πολιτικὴ ἱστορία δι' αὐτὴν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο. Καὶ τὸ γεγονός ὅτι κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ 20οῦ ἐμφανίζεται ἡ Δύσις καθαιρουμένη ἐκ τῆς πνευματικῆς τοῦ κόσμου ἡγεσίας — μάλιστα δ' ὄχι συνεπείᾳ ἐπιθέσεως τρίτων ἰσχυρῶν ἐναντίον τῆς, διότι ἡ Ρωσία τοῦ 1914 ἢ ἡ Ἀμερικὴ τοῦ 1939 οὐδὲν θὰ ἠδύνατο νὰ πράξουν πρὸ τῶν ἠνωμένων λαῶν τῆς δυτικῆς καὶ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης — ἀλλ' ἐμφανίζεται αὐτοκαθαυρομένη, σχεδὸν εἰπεῖν αὐτοχειριαζομένη, μετὰ τὰς συρράξεις τοῦ 1914 καὶ τοῦ 1939, τὸ γεγονός αὐτὸ εἶχε καὶ μέλλει νὰ ἔχη πολὺ σοβαρωτέρας διὰ τὴν ζωὴν τῶν ἐπερχομένων γενεῶν συνεπείας, ἀπὸ ὅσας εἶχον αἱ ἀλλαγαὶ πολιτευμάτων ἢ ἡ ἀνοδος νέων κοινωνικῶν τάξεων καὶ ἡ εἰσοδος αὐτῶν εἰς τὸ προσκήνιον τῆς εὐρωπαϊκῆς ἱστορίας κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 19ου αἰῶνος».

Ὁ ὁμιλητὴς ὑπενθύμισε κατόπιν τὸ «μοναδικόν» τοῦ δυτικοῦ πνεύματος καὶ τὸ ἔσοχον κύρρος τὸ ὅποιον εἶχεν ἀποκτήσει τοῦτο μέχρι τοῦ 1914 πέραν τῶν ὠκεανῶν, πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης. Εἶπεν ὅτι ἀρχίζει ἡδὴ τοῦτο νὰ γίνεταί ἀντικείμενον νοσταλγίας τῶν πρεσβυτέρων, ἐνῶ ἡ γενεὰ πού ἔρχεταί δὲν ἐνδιαφέρεται σχεδὸν δι' αὐτό, οὐδὲ καὶ ἔχει ἄλλως τε ἐπιγνώσιν τῆς ἀξίας τοῦ τί κινδυνεύει νὰ χάσῃ. Ἐπεσήμανε τὴν ἀρχομένην πτώσιν εἰς κάθε ἐκδήλωσιν τῆς πνευματικῆς ζωῆς : ἀπὸ τῶν ἀνθρωπιστικῶν καὶ τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν μέχρι τῆς κοινῆς αἰσθητικῆς συνειδήσεως, ἀπὸ τῆς ἐλλείψεως ἰδανικῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας — εἰκαστικαὶ τέχναι, ἀρχιτεκτονικὴ — μέχρι τῶν συγχρόνων μορφῶν τῆς ποιήσεως καὶ τῆς λογοτεχνίας καὶ μέχρι τῶν ρυθμῶν τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ χοροῦ. Ὑπέμνησεν ὅτι γάλλοι κόρυφαί οὗ πνεύματος καθώρισαν τὸν Δυτικὸν πολιτισμὸν ὡς τινα θαυμαστὴν σύζευξιν τῶν αἰωνίων ἀξιῶν τῆς κλασσικῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος μετὰ τοὺς θεσμοὺς τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου καὶ μετὰ τὴν χριστιανικὴν περὶ ζωῆς ἀντίληψιν. Ἀνεφέρθη εἰς τοὺς καθεδρικοὺς ναοὺς τῆς Δύσεως καὶ εἰς τὰ παλαιὰ ἐκεῖ πανεπιστήμια, εἰς τὸν Bach καὶ εἰς τὸν Hegel, εἰς τοὺς θησαυροὺς τοῦ πνεύματος, εἰς τὴν ποίησιν, εἰς τὸ ἦθος τοῦ δυτικοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν χριστιανικὴν ψυχροσύνησιν, εἰς τὸ φιλοσοφικὸν πνεῦμα τῶν μεγάλων γερμανῶν καὶ εἰς τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην μουσικὴν δημιουργίαν, εἰς τὴν μικρὰν ἐκείνην εἰς χώρον περιοχὴν μετὰ τὸ βορεῖον Ἰταλίας, Γαλλίας καὶ βορείου καὶ κεντρικῆς Εὐρώπης, ὅπου ἐπὶ αἰῶνας ἐξεκολάφθη ἡ «Δύσις» ὡς δῖωμα καὶ ὡς πολιτιστικὴ παράδοσις.

«Μὲ τί θὰ ἀναπληρώσουν τὸ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς «Δύσεως» κενὸν τῆς ζωῆς τῶν αἱ γενεαὶ πού ἔρχονται ; εἶπε. Ἐπιχαίρομεν καὶ θριαμβολογοῦμεν μετὰ τὰς καθ' ἡμέραν περισσότερον καταπληκτικὰς κατακτήσεις τῆς τεχνικῆς, μετὰ τὴν ὑποταγὴν γιγαντιαίων φυσικῶν δυνάμεων εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἄλλ' ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς, ὅσάκις εἶναι οὕτω πως μονόπλευρος, δὲν δημιουργεῖ «ἦθος ἀνθρώπου», οὐδὲ καὶ πληροῖ τὸ ἀπέραντον «κενὸν ψυχῆς», τὸ ὅποιον διανοίγεται ὀσημέραι χαίνον εἰς τὰς συγχρόνους μορφὰς ζωῆς, παρ' ὅλας τὰς ἀνέσεις τοῦ ὕλικου βίου». Ὑπέμνησε τὰ στατιστικὰ δεδομένα τῆς ἐφηβικῆς καὶ νεανικῆς ἐγκληματικότητος,

καὶ τὴν λατρείαν τῶν ἰδίων ἡλικιῶν διὰ τοὺς ἡχητικούς ρυθμούς τῶν ἀφρικανῶν. «Ὁ τεχνικός πολιτισμός, εἶπε, εἶναι μέσον πρὸς σκοπὸν — διότι ἀφήνει χρονικὰ περιθώρια ἄνετα διὰ μόρφωσιν μὲ τὴν εὐρείαν τῆς λέξεως ἔνοιαν καὶ δι' ἑσωτερικὴν τοῦ ἀνθρώπου καλλιέργειαν — καὶ ὄχι αὐτοσκοπός». Προσέθεσεν ὅτι οἱ ἀσιάται ἔχουν ἐντελῶς ἰδικὴν τῶν φιλοσοφίαν περὶ ζωῆς, ὅτι οἱ ἀνατολίται δὲν διείπνοντο ποτὲ ἀπὸ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον, ὅτι διὰ τοὺς ἀμερικανούς τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ τεχνικοοικονομικοῦ πολιτισμοῦ ἀποτελοῦν πρωταρχικὴν ἐπιδίωξιν καὶ ὅτι πουθενὰ ἄλλου, πλὴν τῆς Ἑλλάδος, τῆς βορείου Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης δὲν θεωροῦν οἱ μορφωμένοι ἄνθρωποι τῶν ἄλλων χωρῶν τοῦ κόσμου τὰς ἀνθρωπιστικὰς σπουδὰς καὶ τὴν κλασσικὴν παιδείαν καὶ τὰς αἰωνίας ἀξίας τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος ὡς πηγὴν αὐτόχρομα τῆς ἰδίας αὐτῶν πνευματικῆς ζωῆς. Οἱ ἄλλοι μελετοῦν ἀπλῶς τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα, ὅπως καὶ τὰς λοιπὰς μορφὰς ζωῆς τοῦ παρελθόντος, τὴν διδάσκουν εἰς τὰ πανεπιστήμια τῶν εἰς κάποιαν σειρὰν μαθημάτων — σχεδὸν ὅπως καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν Ἀζτέκων καὶ τῶν Ἰνκας — χωρὶς καὶ νὰ αἰσθάνονται τὰς αἰωνίας αὐτῆς ἀξίας ὡς «στοιχεῖον τῆς ζωῆς τῶν».

Ὁ ὀμιλητὴς συνέχισε λέγων ὅτι εἰς ἕκ τῶν σκοπῶν τῆς Ἐνώσεως τῶν εὐρωπαϊοαμερικανικῶν ὀργανώσεων πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἡ διάδοσις τῶν ἀξιών τοῦ δυτικοῦ πνεύματος καὶ ἡ διαφώτισις τῆς ἐρροδοτήτης γενεᾶς ἐν σχέσει πρὸς τὸ θαυμαστὸν πολιτιστικὸν οὐκοδόμημα, τὸ ὁποῖον ἔχει κληροδοτήσῃ εἰς αὐτὴν, οἰκοδομηθὲν ἐπὶ αἰῶνας, λίθον πρὸς λίθον, ἀπὸ τοὺς εὐρωπαϊοὺς προγόνους τῆς. Ἡ διαφώτισις τῆς ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀνεκτιμήτους ἀνθρωπιστικὰς, ἠθικὰς καὶ αἰσθητικὰς ἀξίας, τὰς ὁποίας αὐτὸ ἐμπεριέχει. «Ἄν δὲν θέλωμεν νὰ ἐπαληθεύσῃ, εἶπεν, αἱ ἀπασιδοδοξοὶ προβλέψεις τοῦ Oswald Spengler περὶ τῆς ἐπικειμένης πλήρους πτώσεως τῆς Δύσεως, πρέπει καὶ ἡ Ἐνωσίς μας νὰ κινηθῇ πρὸς τὴν κατεῦθυνσιν αὐτὴν μὲ ζέσιν, ὅσον εἶναι ἀκόμη καιρός. Ὁ κόσμος μας διψᾷ διὰ νέα ἰδεώδη, ἰδίως δ' εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας αἱ νεολαίαι ἔχουν εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς ἀνάγκη ἀπὸ τόνωσιν καὶ ἀπὸ πίπτειν καὶ ἀπὸ ἰδανικὰ νέα, τὰ ὁποία νὰ ἔλθουν νὰ καταλάβουν τὴν θέσιν τῶν παλαιῶν ἐθνικοπολιτικῶν ἐνθουσιασμῶν. Τοὺς τελευταίους αὐτοὺς εἶχεν ἐμφυσησῇ τὸ στάδιον προετοιμασίας τῶν ἐμφυλίων συρράξεων καὶ τῶρα αὐτοὶ ἔχουν σβεσθῆ, λόγῳ τῶν ἀπογοητεύσεων μὲ τὰς ὁποίας ἡ ἔκβασις τῶν πολέμων καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῶν ἐγένισαν τὰς νεανικὰς ψυχὰς πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης».

Ὁ κ. Παπαχατζῆς περαίνων εἶπεν ὅτι ἡ ἀγάπη διὰ τὴν ἐλευθερίαν, οἱ ἀγῶνες καὶ ἡ θυσία χάριν αὐτῆς, εἶναι πράγματα αἰώνια καὶ πάντοτε ἐπίκαιρα. Ὅτι ὁ σεβασμὸς τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ βαρῦτης τοῦ παράγοντος «ἄνθρωπος», ἡ ἐκτίμησις τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας ἀποτελοῦν ἀξίας παγκοίνως ἀνεγνωρισμένας. Περαιτέρω αἱ ἐπὶ μέρους ἀντιζηλῖαι καὶ ἀντιθέσεις (λιμένες καταναλώσεως, ἀγοραί, ζωτικοὶ οικονομικοὶ χώροι κλπ.) καὶ διεκδικήσεις (ἔδαφῶν κλπ.) μέσα εἰς τὰ πλαίσια τοῦ εὐρωπαϊκοῦ χώρου, ὡς π.χ. ἡ παλαιὰ ὀξυτάτη γαλλογεννητικὴ ἀντιθέσις, τείνουν νὰ ἀντικατασταθοῦν ἀπὸ νέα ἰδεώδη. Χαρακτηριστικὸν αὐτῶν γνώρισμα θὰ εἶναι ἡ κοινότης τοῦ ἰδανικοῦ, στοιχείου ἀπαραίτου π. χ. πρὸ τοῦ 1914. Τότε δὲν ὑπῆρχεν ἐκατέρωθεν τὸ ρήνον ἡ ἐπίγνωσις τῆς ἀπαραίτητου ἀνάγκης τῆς κοινῆς αὐτῆς ἐπιδιώξεως, τοῦ κοινοῦ αὐτοῦ ἰδεώδους: «Ὅτι αἱ μὲν διενέξεις ποτὲ δὲν θὰ λείψουν, ἀλλ' ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν μας οἱ ὅροι ζωῆς ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας εἶναι τοιοῦτοι, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιδίωξη ὁ ἄνθρωπος χωρὶς τὴν ἐγκαθίδρυσιν θεσμῶν ἐννόμου τάξεως — θεσμῶν εἰς πλαίσια διεθνή καὶ μὲ οὐσιαστικὴν δύναμιν καὶ ἀποτελεσματικότητα — τεταγμένων πρὸς ἐπίλυσιν τῶν διενέξεων, αἵτινες ἐνδέχεται νὰ ἐκδηλωθοῦν καὶ μάλιστα εἶναι μοιραῖον νὰ ἐκδηλωθοῦν. Καὶ ὅ,τι διὰ τὰς γαλλογεννητικὰς ἀντιθέσεις ἐλέχθη, ἰσχύει, εἶπεν, εἰς πᾶσαν περίπτωση, καὶ εἰς πολλὰ εὐρύτερα δηλαδὴ πλαίσια, ἂν καὶ κατὰ τὸ 1914 οἱ εὐρωπαῖοι δὲν εἶχον ἀντιληφθῆ τὸ ἀπαραίτητον τῆς ἀνάγκης αὐτῆς οὔτε διὰ τὴν μικρὰν εἰς χώρον ἰδικὴν τῶν περιοχῶν, ἐξαιρέσει μεγάλων τινῶν καὶ φωτεινῶν πνευμάτων ἠρώων - μαρτύρων, ὡς ὁ Ἰωάννης Jaurès καὶ ἄλλοι ὀλιγώτερον ὀνομαστοί.

«Αἱ αἰτίαι καὶ αἱ ἀφορμαὶ διενέξεων ὄχι μόνον δὲν θὰ λείψουν ποτέ, εἶπε, ἀλλὰ θὰ εἶναι πιθανῶς ὀξύτεραι εἰς τὸ μέλλον, λόγῳ τοῦ ὅλον ἐπιδιόκτου εἰς τοὺς πολιτισμένους λαοὺς

υπερπληθυσμού. Ὁ ἀληθὴς ὁμοσ ἀντίπαλος, ὁ ἀληθὴς ἐχθρὸς κατὰ τοῦ ὁποίου θὰ πρέπη ἐγκαίρως νὰ στραφῶμεν, δὲν εἶναι ὁ μεθ' οὗ ἡ διαφορά ἀντιλήψεων περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου. Εἶναι ὁ τρομερὸς κοινὸς ὄλων μας ἐχθρὸς : ἡ ἔλλειψις θεσμῶν διεθνούς ἐνόμου τάξεως, ἀρκετὰ ἀποτελεσματικῶν, μὲ τὸ χάρισμα κρίσεως κατὰ τὸ δυνατόν ἀντικειμενικῆς — ὅσον εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατόν εἰς τὴν ἐποχὴν μας — καὶ μὲ τὴν ἱκανότητα ἐπιβολῆς αὐτῆς ἐναντὶ τῶν διαδίκων μερῶν. Πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ νόμου καὶ τῆς τάξεως τείνει ἄλλως τε καὶ ἡ μεταπολεμικὴ ἰσχυρὰ τάσις καὶ κινήσις διὰ μίαν Ὀμόσπονδον Εὐρώπην — αἴτημα κοινὸν ὄλων μας τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν Δύσιν, αἴτημα τὸ ὁποῖον καὶ οἱ βοραιοαμερικανοὶ φίλοι μας εὐνοοῦν.

Τὴν ὁμίλιαν τοῦ κ. Παπαχατζῆ, γενομένην γαλλιστί, διηρμήνευεν εἰς τινὰ κύρια σημεῖα τῆς εἰς τὴν ἀγγλικὴν ὁ ἐν Ζυρίχῃ δικηγόρος κ. Αἰμίλιος Frick.

Ἡ πρότασις τῆς ἐλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ἡ σχετικὴ μὲ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς Διακηρύξεως τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ ἐγένετο δεκτὴ, ὡς ἐπίσης ἐγένετο κατόπιν δεκτὴ καὶ πρότασις τοῦ γάλλου πρέσβεως κ. R. Offry καὶ τῶν ἐλλήνων ἀντιπροσώπων περὶ ἐγκαταστάσεως κοινῆς ἐν Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις ἀντιπροσωπείας τῶν ὀργανώσεων - μελῶν τῆς C.E.A.A.

Εἰς τὴν ἐπομένην συνεδρίασιν ἀπεφασίσθη κατ' ἀρχὴν νὰ συγκληθῆ ἡ προσεχὴς Σύνοδος (1959) ἐν Μαδρίτῃ, ἐκτὸς ἂν ἤθελε καταστῆ δυνατὴ ἡ ὀργανώσις τῆς πανευρωπαϊκῆς πολιτιστικῆς ἐκθέσεως τὴν προσεχῆ ἄνοιξιν ἐν Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις, κατὰ τὴν πρότασιν τῶν γάλλων ἐκπροσώπων, ὁπότε ἡ Σύνοδος τοῦ 1959 θὰ λάβῃ χώραν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.

Μετὰ τὴν κατ' ἐπανάληψιν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη σημειωθείσαν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐν Salzburg σεμιναρίου, υἱοθετήθη πρότασις τοῦ Ἑλληνοαμερικανοῦ Ἐπιμορφωτικοῦ Ἰνστιτούτου περὶ ὀργανώσεως ἀναλόγου σεμιναρίου εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1959. Ἀνεκοινώθησαν εἰτα λεπτομέρειαι διὰ τὴν σχεδιαζομένην περιοδικὴν ἔκδοσιν τῆς C.E.A.A., ἡ ὁποία νὰ ἐμφανίσῃ τὴν ἀμερικανικὴν ζωὴν εἰς τοὺς εὐρωπαίους, καὶ συνεζητήθη καὶ ἀντίστοιχος ἔκδοσις, ἡ ὁποία θὰ παρουσιάσῃ τὴν εὐρωπαϊκὴν ζωὴν εἰς τοὺς βοραιοαμερικανούς. Ἀντηλλάγησαν προγράμματα καὶ συστήματα ἐργασίας μεταξὺ τῶν συνεργαζομένων εἰς τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης φιλοαμερικανικῶν ὀργανώσεων, ἐτονίσθη ἡ ἀξία τῆς συμβολῆς τῶν ἰδρυτικῶν ἰδία τοῦ Συμβουλίου σωματείων - μελῶν εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ(!), τέλος δ' ἐγένοντο ἀρχαιρεσίαι τῆς διοικήσεως τῆς C.E.A.A., κατὰ τὰς ὁποίας ἐξελέγη τὸ αὐτὸ ὑπὸ τὸν κ. P. van Zeeland διοικητικὸν συμβούλιον διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος.

* * *

Τὸ ἔδρευον εἰς τὸ Παρίσι (λεωφόρος Haussmann, 104) Συμβουλίου ("Ἐνωσις) διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος (Congrès pour la Liberté de la Culture) ὀργάνωσεν ὀκταήμερον διεθνῆς συνέδριον εἰς τὴν Ρόδον, ὅπου τοῦτο συνήλθε — μὲ τὴν μορφήν τοῦ σεμιναρίου, κατὰ τὰ εἰθισμένα μεταπολεμικῶς, συμφῶνως πρὸς τὰ ἀγγλοσαξωνικὰ πρότυπα — ἀπὸ τῆς ἡμέρας μέχρι καὶ τῆς 13ης Ὀκτωβρίου 1958. Τὰ ἑνικὰ πλαίσια τῶν γενομένων ἐπιστημονικῶν ἀναικονώσεων καὶ συζητήσεων ἐτέλουν εἰς συνάρτησιν πρὸς τὸ ὄλον θέμα τῆς λειτουργίας τῶν

1) Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς δέκα ἐξ μορφωτικῶν ἐν Εὐρώπῃ σωματείων : Austro-american Society (Βιέννη), American - belgian Association (Βέλγιον), Danmark-Amerika Fondet (Δανία), The Finnish-American Society (Φινλανδία), Association France-États-Unis (Γαλλία), Centre des hautes Etudes americaines (Γαλλία), Federation German - American Clubs (Γερμανία), Karl Schurz Gesellschaft E. V. Hamburg (Γερμανία), Amerika Gesellschaft E. V. Hamburg (Γερμανία), Ἑλληνοαμερικανικὸν Ἐπιμορφωτικὸν Ἰνστιτούτον καὶ Greek - american Youth (Ἑλλάς), Associazione-Italo-americana (Ἰταλία), Nederland-Amerika Institut (Ὀλλανδία), Luxemburg-american Society, Norway-America association (Νορβηγία), Swiss-american Society for cultural relations (Ἑλβετία).

ἀντιπροσωπευτικῶν πολιτευμάτων καὶ τῆς οὐσιαστικῆς τῆρσως τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῆς ἀσκήσεως πολιτικῶν δικαιωμάτων εἰς τὰ νέα κράτη. Ὑπῆρχον εἰσηγήσεις ἐπὶ ζητημάτων εἰδικωτέρων — μέσα εἰς τὰ ὧς εἴρηται γενικὰ πλαίσια — τὰς ὁποίας ἐν τοῖς ἐπομένοις ἀναφέρομεν. Ὡς νέα κράτη ἐθεώρησαν οἱ ὀργανωταὶ τοῦ σεμιναρίου τὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποκτήσαντα τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἀσιατικῶν καὶ ἀφρικανικῶν κράτη, ἀλλὰ καὶ τὰ νεωστὶ ἀποκτήσαντα νέα πολιτεύματα παλαιὰ κράτη (Βιρμανία, Ἰνδίας, Πακιστάν, Σιάμ, Ἰσραήλ, Ἰράν, Λίβανον, Ἰνδουνησίαν, Νιγηρίαν, Σουδάν, Τυνησίαν, Ταϊλάνδην, Βιετνάμ, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τὴν Ἰαπωνίαν κλπ.).

Τὸ σεμινάριον εἶχε καλῶς ὀργανωθῆ, δεδομένης καὶ τῆς ἐκ τοῦ παρελθόντος πείρας, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ παρισινὸς ὀργανισμὸς. Ἡ Ἐνωσις διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος ἰδρύθη ἐν συγκεντρώσει τοῦ δυτικῶν Βερολίνου κατ' Ἰούνιον 1950, ἀποτελεῖ δὲ διεθνή ὀργανισμὸν ἐξωκυβερνητικόν, συνδέοντα συγγραφεῖς, πολιτικούς, λογίους, φιλοσόφους καὶ ἐπιστήμονας, ἐμπνεομένους ἀπὸ ἀγάπην διὰ τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀπὸ ἔφεσιν διὰ τὴν προάσπασιν τῆς πολιτιστικῆς κληρονομίας τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ καὶ τοῦ δυτικῶν πνεύματος.

Ἐως τώρα τὸ Congrès pour la Liberté de la Culture ἔχει ὀργανώσει πολυάριθμα συνέδρια (εἰς τὸ Παρίσι, εἰς τὴν Βομβάν, εἰς τὸ Μιλάνον, εἰς τὸ Μεξικόν, εἰς τὸ Ραγκού, εἰς τὴν Ρώμην, εἰς τὰς Βρυξέλλας κλπ.), κατὰ τὰ ὁποῖα προσπαθεῖ, με εἰσηγήσεις καὶ ἐπακολουθησάσας συζητήσεις καὶ ψηφίσματα, νὰ προαγάγῃ τὰ ἰδεώδη τῆς μορφώσεως, τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Τὰ τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν εἶναι τὸ ἐν Τόκιον (Ἀπρίλιος 1957) με θέμα τὰ προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τὸ ἐν Ὁξφόρδῃ (Ἰούλιος 1957) με θέμα «Πρόσφατοι μεταβολαὶ εἰς τὴν σοβιετικὴν κοινωνικὴν ζωὴν», τὸ ἐν Βιέννῃ (Σεπτέμβριος 1958) με θέμα τὴν συμμετοχὴν τῶν ἐργατῶν εἰς τὴν διοίκησιν καὶ τὸ ἐν Βενετίᾳ (ἐπίσης Σεπτέμβριος 1958) με θέμα «Ἡ παράδοσις εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν δημιουργίαν».

Πρὸ τῆς εἰς Ρόδον μεταβάσεως τῶν συνεδριῶν, ὁ πρῶν ὑπουργὸς κ. Γρηγ. Κασιμάτης προήδρευεν ἐν Ἀθήναις, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας, εἰς τὰς 2 Ὀκτωβρίου, μίᾳς πρὸς - κόνφερενς τῶν ὀργανωτῶν τοῦ συνεδρίου. Ὁ κ. Κασιμάτης ἐξέθεσε τοὺς σκοποὺς τῆς Ἐνώσεως διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος, τῆς ὁποίας εἶναι μέλος παλαιόν, καὶ παρουσίασε τὸν κ. Μιχ. Πολάνου, καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Manchester, εἰς τοὺς ἑλληνας δημοσιογράφους. Ἐξέφρασε δὲ τὴν λύπην του ὁ κ. ὑπουργὸς διότι δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ μεταβῆ εἰς Ρόδον, καθ' ὃ ὑποχρεωμένος νὰ ταξιδεύσῃ εἰς τὸ Νέον Δελχί, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἑλληνος διοικητοῦ τῆς Διεθνούς Τραπεζῆς Ἀνασυγκροτήσεως.

Ἀναφερόμενος εἰς τὰ θέματα τοῦ Συνεδρίου, ὁ κ. Κασιμάτης εἶπεν ὅτι «ἡ Δημοκρατία εἶναι τὸ ἰδανικὸν τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ βασικὸν δὲ θεμέλιον τῆς δημοκρατίας εἶναι ἡ ἰσότης καὶ ἀπὸ τὴν τελευταίαν αὐτὴν ἀρχίει κάθε διεκδίκησις δικαιωμάτων. Ὁ αἰώνιος ἀνταγωνισμὸς μέσα εἰς τὰ πλαίσια κοινωνικῆς ζωῆς εἶναι ἡ πάλη μεταξύ δημοκρατίας καὶ ἰσότητος. Ἐν τούτοις, ἀναλόγως τοῦ σταδίου πολιτισμοῦ, τὸ πρόβλημα ἀλλάσσει ὄψεις, χωρὶς ποσῶς νὰ μεταβάλλεται κατὰ περιεχόμενον. Εἰς τὰς πρωτογόνους κάπως μορφὰς κοινωνικῆς ζωῆς, ὁ ἀνταγωνισμὸς γίνεταί με σκοπὸν νὰ περισταλῆ ἡ ἐξουσία τὴν ὁποίαν ὁ κυρίαρχος ἔχει ἐπὶ τῶν κυβερνωμένων, ἐπὶ τοῦ λαοῦ. Ὑστερον ὁ σκοπὸς εἶναι νὰ περιορισθῆ ἡ ἐξουσία τοῦ φεουδάρχου ἐπὶ τῶν ὑποτακτικῶν του ἢ κατόπιν τοῦ μονάρχου ἐπὶ τῶν πολιτῶν ἢ ἀργότερα τῶν ἀριστοκρατῶν ἐπὶ τῶν πληθειῶν ἢ τῶν οἰκονομικῶς ἰσχυρῶν ἐπὶ τῶν πτωχοτέρων ἢ τέλος τοῦ γραφειοκρατικῶν κρατικῶν μηχανισμοῦ ἐπὶ τῶν πολιτῶν. Τὸ αἴτημα εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς φάσεις εἶναι τὸ αὐτό : ἡ ἰσότης. Καὶ τὸ ἰδεώδες τῆς Δημοκρατίας συνίσταται εἰς τὴν ὅσον τὸ δυνατόν πληρεστέραν πραγμάτωσιν τοῦ αἰτήματος τούτου.

»Βεβαίως ὅσον ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς ἐμποτίζει τὴν ζωὴν, τὸσον συνθετωτέρα γίνεται ἡ ἔννοια αὐτῆς τῆς ἰσότητος. Διὰ τὴν ὀργάνωσιν πραγματικῆς ἰσότητος χρειάζεται καίποια ἰεράρχησις ἐξουσιῶν. Καὶ διὰ νὰ περισταλοῦν αἱ ἐνδεχόμενα παρεκτροπαὶ τῶν τελευταίων αὐτῶν, ἀπαραίτητη εἶναι ἡ ἐλευθερία τοῦ πνεύματος, ἡ ἰσότητις ἀναλλαγῆ γνώμων καὶ ἡ ἐλευθερία συζήτησις. Χάριν αὐτῆς ἀπαιτεῖται νὰ ἐξυψωθῆ τὸ πνευματικὸν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ.

Ἐπίσης δ' ἀπαιτεῖται ὕψηλὴ στάθμῃ πολιτικῆς συνειδήσεως, ἡ ὁποία προϋποθέτει ἔγκαιρον ἀγωγὴν τοῦ πολίτου, ἀκόμη ἀπὸ τοῦ σχολείου.

»Πολλὰ προβλήματα, συνέχισεν ὁ κ. Κασιμάτης, καθιστοῦν δυσχερῆ τὴν λειτουργίαν τῆς Δημοκρατίας, κυρίως δὲ τὰ νέα ἀνεξάρτητα κράτη ἔχουν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰ σοβαρώτερα ἐκ τῶν προβλημάτων τούτων. Ἡ ρύθμισις τῶν ζητημάτων αὐτῶν προϋποθέτει τὴν ὑπαρξιν μιᾶς δυναμικῆς καὶ φωτισμένης ἡγέτιδος τάξεως εἰς τὴν χώραν. Ἄλλ' αὕτη λείπει ἀτυχῶς καὶ ἀπὸ πολλὰ «παλαιὰ» κράτη ἢ ὑπάρχει μὲν, ἀλλὰ δὲν εἶναι εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς τῆς».

Περαιῶν ὁ κ. ὑπουργὸς ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα ὅτι τὸ Συνέδριον τῆς Ρόδου θὰ φωτίσῃ κάπως ὅλα αὐτὰ τὰ προβλήματα.

Κατὰ τὴν ὀκταήμερον ἐν Ρόδῳ σύνοδον ἀνεπτύχθησαν εἰσηγήσεις καὶ ἔλαβε χώραν ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων μεταξύ ἀφ' ἑνὸς μὲν πολιτικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν προσωπικοτήτων τῶν νεωστὶ συσταθέντων ἀφρικανικῶν καὶ ἀσιατικῶν κρατῶν (ἢ τῶν προσφάτως ἀποκτησάντων ἔλευθερα δημοκρατικὰ πολιτεύματα τιοούτων κρατῶν), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκπροσώπων τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου τῶν «παλαιῶν» κρατῶν, τὰ ὁποῖα ἀριθμοῦν δεκάδας ἢ καὶ ἑκατοντάδας ἐτῶν ἑλευθέρου πολιτικοῦ βίου (ὡς π.χ. ἡ Μεγάλη Βρετανία) καὶ ἔχουν οὕτω μακρὰν πείραν ζωῆς δημοκρατικῆς, ἀσκήσεως πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ ἰσχύος ἀτομικῶν ἑλευθεριῶν εἰς τὰς ἰδίαις αὐτῶν χώρας.

Ἀπὸ τὰ «παλαιὰ» κράτη εἶχον ἔλθει εἰς τὴν Ρόδον ἐκπρόσωποι τῆς Γερμανίας (ὁ πολιτικὸς καὶ δημοσιογράφος κ. F. R. Allemann), τῆς Γαλλίας (ὁ καθηγητὴς τῆς Σορδόννης κ. Raymond Aron, ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Παρισίοις Institut des pays sous-developpés κ. Γεώργ. Fischer, ὁ κ. Bertrand de Jouvenel τῆς ἐν Παρισίοις Société d' études économiques et sociales, ἡ κυρία Germaine Tillion κλπ.), τῆς Ἰταλίας (ὁ σοσιαλιστὴς πολιτικὸς καὶ δημοσιογράφος κ. Ἰγνάτιος Silone), τῆς Ἀγγλίας (ὁ ἐν Ὁξφόρδῃ καθηγητὴς κ. Ἀλβέρτος Hourani, ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Manchester κ. Mich. Polanyi καὶ ὁ κ. Ἰω. Strachey, βουλευτὴς τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος) τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν (ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Σικάγου κ. Ἐδουάρδος Shils, ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Cornell κ. Λουδ. Fischer), τῆς Ἑλλάδος (οἱ καθηγηταὶ τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν κ.κ. Ἰωάν. Γεωργάκης καὶ Γεώργ. Παπαχατζῆς καὶ ὁ καθηγητὴς τῆς Νομικῆς κ. Φαίδων Βεγλερῆς), τῆς Δανίας (ὁ κ. Frode Jacobsen), τοῦ Περού (ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Λίμα Πανεπιστημίου κ. Λουδ. Sanchez), τῆς Σουηδίας (ὁ κ. Gunnar Myrdal), τῆς Ἰαπωνίας (ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Τόκιω Πανεπιστημίου κ. Yoshihiko Soki) κ.λ.π.

Ἀπὸ τὰ «νέα» κράτη εἶχον ἔλθει τρίακοντα πέντε περίπου πολιτικοὶ ἡγέται, ἐπιστήμονες, λόγιοι καὶ διανοηταὶ ἐν γένει, ἐκ τῆς νοτίου Ἀσίας, τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν ὁ ἰνδὸς βουλευτὴς καὶ συγγραφεὺς κ. Asoka Mehta, ὁ πέρσης καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τεχεράνης κ. Shaffa, ὁ πακιστανὸς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Καράτσι κ. M. Husain, ὁ αἰγύπτιος κ. Abdel Rahman, πρόεδρος τῆς ἐν Καίρῳ Ἐπιτροπῆς διοικητικοῦ προγραμματισμοῦ (ἐκπρόσωπος τῆς Ἠνωμένης Ἀραβικῆς Δημοκρατίας), ὁ ἰνδὸς ὑψηλῆς κ. Daya Krishna καὶ ἄλλοι.

Ἐκ τῆς γενικῆς γραμματείας τοῦ Congrès pour la Liberté de la Culture εἶχον ἔλθει ἀπὸ τὸ Παρίσι ἡ δ. M. Bieber, διὰ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ σεμιναρίου, ὁ ἐπὶ τοῦ τύπου ἀρμόδιος κ. R. Tavernier, ὁ κ. Ἐρβέρτος Passin, οἱ γραμματεῖς δ. G. Dubuis καὶ κ. P. Bolomey. Ἑλληνὶς σύνδεσμος ἦτο ἡ κ. Ἰωάννα Λόντου. Ἡ χρηματοδότησις τοῦ συνεδρίου καὶ τοῦ σεμιναρίου ἐγένετο ἀπὸ τὸ ἐν Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις Ἰδρυμα Ford, εἶχε δ' ἔλθει εἰς Ρόδον καὶ ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Ἰδρύματος κ. Ἰούλιος Fleischmann.

Εἰς τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίασιν (6 Ὀκτωβρίου) παρέστησαν καὶ ὁ νομάρχης Δωδεκανήσου κ. Παπακωνσταντίνου καὶ ὁ δήμαρχος Ρόδου κ. Πετρίδης, χαιρετίσαντες διὰ θραχέων τοὺς ξένους συνέδρους. Προήδρευσε ὁ ἰνδὸς βουλευτὴς καὶ συγγραφεὺς κ. Asoka Mehta. Εἰς ὅλας ὅμας τὰς ἐπομένους συνεδριάσεις προήδρευεν ὁ κ. Shils, καθηγητὴς τοῦ ἐν Σικάγῳ Πανεπιστημίου. Ὁ καθηγητὴς κ. Ἰωάννης Γεωργάκης, τέως γενικὸς διοικητὴς Δω-

δεκανήσου, ἐξεφώνησεν ἐναρκτήριοι τῶν ἐργασιῶν τοῦ σεμιναρίου λόγον, ἀπευθύνας καὶ χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς συνέδρους ἐκ μέρους τῆς ἐλληνικῆς ἀντιπροσωπείας. Κατόπιν ὠμίλησαν οἱ κ.κ. Daya Krishna καὶ Bertrand de Jouvenel, εἰσηγηθέντες τὸ εἰδικώτερον θέμα «Τί εἶναι δημοκρατία». (1).

Μετὰ τὸν ἰνδὸν ὠφηγητὴν καὶ τὸν γάλλον συγγραφέα, ἔλαβον ἐπὶ τοῦ θέματος τὸν λόγον ὁ σουηδὸς κ. G. Myrdal, πρῶν ὑπουργός, γενικὸς γραμματεὺς τοῦ οικονομικοῦ συμβουλίου τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, ἐπίσης δ' ὁ πέρσης καθηγητῆς κ. Shaffaq, ὁ αἰγύπτιος κ. Abdel Rahman καὶ ἄλλοι.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας, ὡς καὶ τὴν ἐπομένην (7 Ὀκτωβρίου), συνεζήτηθη καὶ τὸ θέμα τὸ σχετικὸν μὲ τὰ κοινοβούλια καὶ τοὺς πολιτικούς καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν ἐλευθέρων κοινοβουλευτικῶν θεσμῶν.

Εἰσηγήθησαν αὐτὸ ὁ ἄγγλος ἐργατικὸς βουλευτῆς κ. Strachey καὶ ὁ ἰνδὸς συνάδελφός του κ. Mino Masani. Ὁ ἄγγλος πολιτικὸς ἀνεφέρθη μεταξύ ἄλλων καὶ εἰς τὸν Θουκυδίδην καὶ διηρωτήθη ἂν ὑπάρχη σήμερον πραγματικὴ δημοκρατία καὶ οὐσιαστικὴ ἐλευθερία, ὅπως τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα εἶχε συλλάβει τὰς αἰωνίας ἐκεῖνας ἀξίας. Ὁ πακιστανὸς κ. M. Husain, καθηγητῆς τῆς ἱστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Κατάρ καὶ τῆς ὑπαιρουγῆς, ὠμίλησε διὰ τῆς πολιτικῆν ζήτησιν εἰς τὴν χώραν του. Ὁ σιαμαῖος ἐκπαιτητὴς Kukrit Pramoj, ἐκμίλησε διὰ τῆς Ταϊλάνδης, εἶπεν ὅτι ἡ χώρα του προσπαθεῖ ἀπὸ ἐνὸς τετάρτου αἰῶνος νὰ ἐγκαθιδρύσῃ δημοκρατίαν κατὰ τὰ πρότυπα τῶν χωρῶν τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ. Παρ' ὅλην τὴν ἐθνικὴν ἐνότητά τοῦ λαοῦ, ὑπῆρχεν ἔλλειψις δημοκρατικῆς παραδόσεως καὶ αἱ μεγάλαι προσδοκίαι κατέληξαν εἰς πολλὰ σημεῖα εἰς ἀπογοήτευσιν. Ἡ τάξις τῶν μορφωμένων ἀνθρώπων, ἰδίᾳ ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐκπαιδευθῆ εἰς ἀγγλοσαξωνικά κολλέγια, γνωρίζουν τί σημαίνει δημοκρατία καὶ προσπαθοῦν νὰ ἐγκαθιδρῶσιν εἰς τὴν νέαν χώραν οὐσιαστικούς ἐλευθέρους θεσμούς. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀμόρφωτος λαός, ἂν καὶ δὲν γνωρίζει νὰ κάμνη τὴν διάκρισιν τῶν διαφόρων πολιτευμάτων, ἔχει συνειδητοποιήσει τὴν ὑπεροχὴν τῆς δημοκρατίας. Ἄν ἐρωτήσετε καὶ τοὺς τελευταίους αὐτούς, θὰ σὰς εἴπουν ὅτι ὀπωσδήποτε πρέπει τὸ καθεστῶς νὰ εἶναι δημοκρατικόν.

Ὁ ἰταλὸς σοσιαλιστῆς πολιτικὸς καὶ δημοσιογράφος κ. Ἰγνάτιος Silone ὠμίλησε διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν κοινοβουλευτικῶν θεσμῶν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ διὰ τὴν μορφήν τὴν ὅποιαν ἔχει λάβει ἐκεῖ ἡ δημοκρατία. Ἐκάμε λόγον διὰ τὸν παρεμβασμὸν τοῦ κράτους, διὰ τὴν ὄλονεν αὐξανομένην δύναμιν τῶν πολιτικῶν μερίδων καὶ ἰδίως διὰ τὴν ἐλάχιστᾳ δημοκρατικὴν μορφήν τὴν ὅποιαν τείνει νὰ ἔχῃ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν του δομὴν καὶ διάρθρωσιν τὸ κάθε πολιτικὸν κόμμα, ἐξεταζόμενον χωριστά.

Ὁ καθηγητῆς κ. Ἰω. Galbraith (τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Harvard) παρετήρησεν ὅτι τὸ ἀντίθετον παρατηρεῖται εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Ἐκεῖ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ θέματα τῆς ὀργανώσεως καὶ τῆς πορείας τῶν πολιτικῶν μερίδων ὑπάρχει ἀπεναντίας πάρα πολλὴ ἐλευθερία καὶ θὰ ἐχρηάζετο κάπως περισσότερῃ πειθαρχίᾳ.

Ὁ καθηγητῆς τῆς Σορβόνης κ. Ραυμόνδος Aron εἶπεν ὅτι ὅσα ἐλέχθησαν ἀπὸ τὸν κ. Silone συμπίπτουν μὲ ὅσα οἱ κοινωνιολόγοι εἶχον προγνώσει πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων δεκαετηρίδων διὰ τὴν πιθανὴν ἐξέλιξιν τῆς δυνάμεως τῶν πολιτικῶν μερίδων καὶ τοῦ τρόπου λειτουργίας τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν. Ἐτόνισεν ὅτι ἡ καλύτερα λύσις διὰ τὴν ἀληθῆ δημοκρατίαν καὶ τοὺς ἐλευθέρους πολιτικούς θεσμούς θὰ ἦτο νὰ ὑπῆρχον εἰς κάθε χώραν δύο μόνον πολιτικὰ μερίδες — κατὰ τὸ βρετανικὸν πρότυπον — καὶ ἡ μὲν ἐκάστοτε πλειοψηφοῦσα νὰ κυβερνᾷ, ἡ δὲ μειοψηφοῦσα νὰ ἐλέγχι. Εἰς τὴν Γαλλίαν, εἶπεν, ὁ ἀριθμὸς τῶν κομμάτων εἶναι ὑπερβολικὰ μεγάλος, ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τοῦ πολιτεύματος.

1) Εὐρείαν περίληψιν τῶν διαμειφθέντων εἰς τὸ συνέδριον δύναται τις ἐν Ἑλλάδι νὰ εὕρῃ εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα «Βῆμα» (7 ἕως καὶ 19 Ὀκτωβρίου 1958), ὅπου ἔχει γίνεσθαι καταχώρισις τῶν κυριωτέρων σημείων τῶν συζητήσεων, χάρις εἰς τὰς ἐκ Ρόδου ἀνταποκρίσεις τῆς δημοσιογράφου καὶ συγγραφέως Δδος Ὑολάντας Τερένσιο, ἀπεσταλμένης τοῦ «Βήματος».

Ἐκαμε κατόπιν παραλληλισμὸν μεταξύ τοῦ ἀλγερινοῦ καὶ τοῦ ἱρλανδικοῦ προβλήματος, ἐκφράσας τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ Γαλλία θὰ λύσῃ τὸ πρῶτον, ὑπενθυμίας δ' ὅτι ἡ Ἀγγλία ἐχρειάσθη ὀλόκληρον αἰῶνα διὰ νὰ ρυθμίσῃ τὸ ἱρλανδικόν.

Ὁ ἄγγλος ἐργατικὸς βουλευτὴς κ. Ἴω. Strachey παρετήρησεν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὅτι κάπως ὑπερβολικὰ ἐγκώμια ἠκούσθησαν διὰ τὴν πληρότητα τῶν ἐλευθέρων δημοκρατικῶν θεσμῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ὅτι ἡ ἐργατικὴ ἐκεῖ ἀντιπολίτευσις θὰ ὤφειλε μὲ μεγαλύτεραν ἐνεργητικότητα νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν ἀντίθεσίν της εἰς ὠρισμένα θέματα κυβερνητικῆς πολιτικῆς.

Ὁ καθηγητὴς κ. Γ. Παπαχατζῆς ὑπενθύμισεν ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἔχει δοθῆ εἰς τὸν κόσμον τὸ πρότυπον τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος καὶ ὅτι αἱ ἔννοιαι - ἀκόμη καὶ αἱ λέξεις : πολιτικὴ ἐπιστήμη, δημοκρατία, ιδεώδη - ἔχουν ἐκκινήσει ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα καὶ εἶναι σήμερον παγκόσμιαι. Συζητοῦμεν ὁμῶς σήμερον, εἶπε, διὰ δημοκρατίαν καὶ ἐλευθερίαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς κάθε χώρας χωριστά, χωρὶς νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν πόσον εὐθραυστα εἶναι τὰ ἐπιτεύγματα εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ ἰδανικά, ὅταν ἔλλειπῃ ἀπὸ αὐτὰ ἡ εἰς διεθνή πλάισια ἐξασφάλισις των. Καταρρέουν, εἶπε, αἱ ἀξίαι αὐταὶ μὲ τὴν μεγαλύτεραν εὐκολίαν χωρὶς διασφάλισιν δυνάμει θεσμῶν διεθνούς ἐνόμου τάξεως. Ὑπεγράμμισεν ὅτι τὰ ιδεώδη τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ δημοκρατικοῦ τρόπου ζωῆς θὰ ἔπρεπε νὰ παγιωθοῦν εἰς εὐρύτερα διεθνή πλάισια, οἱ δὲ ἀντιπρόσωποι εἰς τὰ διεθνή σώματα θὰ πρέπει κάποτε νὰ ἀρχίσουν νὰ κρίνουν καὶ νὰ ἀποφαινῶνται ἐπὶ διεθνῶν διαφορῶν μὲ κριτήρια δικανικά καὶ ἀντικειμενικά, μὲ οἰοῦν δικαστικὴν συνείδησιν, ὅχι δὲ μὲ βάσιν τὰς υποδείξεις τῶν ἰσχυρῶν κυβερνήσεων ἢ ἀναλόγως πρὸς τὴν πολιτικὴν σκοπιμότητα. Διαφορετικὰ εἶναι κατὰ μάταιον ἡ ἐξασφάλισις ἔστω καὶ οὐσιαστικῆς δημοκρατικῆς διακυβερνήσεως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς κάθε χώρας χωριστά.

Εἰς τὰς 8 Ὀκτωβρίου τὸ θέμα ἦτο «Αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι καὶ ἡ ἐξυπηρέτησις τοῦ κοινοῦ εἰς τὰ φιλελεύθερα δημοκρατικά κράτη». Εἰσηγήθη αὐτὸ ὁ κ. Cecil Hourani, κατόπιν δ' ὠμίλησεν ὁ γάλλος καθηγητὴς κ. Γεώργ. Fischer. Ὁ πρῶτος εἶχεν ἐργασθῆ διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν δημοσίων υπηρεσιῶν τῆς Γαλλίας καὶ ἀνεφέρθη εἰς τὰς ἀνεξαρτίας τὰς ὁποίας εἶχε συναντήσῃ εἰς τὸ ἔργον του, ὁ δὲ δεύτερος — καθηγητὴς εἰς τὸ ἐν Παρισίοις Ἰνστιτοῦτον τῶν ὑποαναπτύκτων χωρῶν — ἔχων εἰδικῶς μελετήσῃ τὰ προβλήματα τῶν κρατῶν ἡσσονος ἀναπτύξεως, ὡς καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν δημοσίων υπηρεσιῶν των, παρετήρησεν ὅτι ἡ ἀπόκτησις ἀνεξαρτησίας ἀπὸ τὰς χώρας αὐτὰς δὲν σημαίνει καὶ ἄμεσον ριζικὴν μεταβολὴν τῶν συνθηκῶν τῆς δημοσίας καὶ κοινωνικῆς των ζωῆς. Οἱ ἐντόπιοι οὐ ὑπηρετοῦντες ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν ξένων ἀποικιακῶν ἀρχῶν ἐθεωρήθησαν πανταχοῦ ὡς κατὰ τινα τρόπον δοσίλογοι, εὐθύς μετὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς χώρας. Οὕτω ἡ δημοσία διοικήσις εὐρέθῃ αἴφνης ἀπογυμνωμένη σχεδὸν ἀπὸ στελέχη μετὰ τὴν ἀνεξαρτητοποίησιν καὶ ἐχρειάσθη ἀρχικῶς νὰ λειτουργήσῃ ὑπὸ διοικητικὴν ἡγεσίαν στερουμένην πείρας. Ἄλλ' ἀκριβῶς εἰς αὐτὴν τὴν καμπὴν τοῦ δημοσίου βίου τῆς χώρας, χρειάζεται νὰ ἀντιμετωπισθοῦν προβλήματα οικονομικά, τεχνικά, διοικητικά καὶ ὀργανωτικά καὶ παρίσταται μεγάλη ἀνάγκη ἐνὸς σώματος δημοσίων ὑπαλλήλων, ἱκανοῦ καὶ καλῶς ὄργανωμένου.

Ὁ σουηδὸς πρῶν ὑπουργὸς κ. Myrdal ἀνεφέρθη εἰς τὴν ἀφόρητον γραφειοκρατίαν ἡ ὁποία ἐκληροδοτήθη εἰς τὰς νεωστὶ ἀνεξαρτητοποιηθείσας χώρας ἀπὸ τὰς ἀποικιακὰς ἀρχάς, εἰς τὰς πολυπλόκους διαδικασίας καὶ εἰς τὰ ἀκατανόητα διὰ τοὺς ἐντοπίους ἔγγραφα. Αἱ δημόσιαι διοικητικαὶ ὑπηρεσίαι ταλαιπωροῦν, εἶπε, εἰς πολλὰς περιπτώσεις τοὺς ἀπλοϊκοὺς πολίτας τῶν νέων δημοκρατιῶν, ἀντὶ νὰ τοὺς ἐξυπηρετοῦν. Χρονίζουσι οὕτω ὑποθέσεις αἵτινες θὰ ἠδύνατο νὰ διεκπεραιωθοῦν ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου. Θὰ ἦτο εὐκταίον, προσέθεσε, νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐνιαία εἰς κάθε χώραν ἐπίσημος ὑπηρεσιακὴ γλῶσσα, ἀπλή καὶ κατανοητὴ, νὰ ἀναπτυχθῇ δὲ ἡ τοπικὴ αὐτοδιοίκησις καὶ νὰ τονωθῇ τὸ συνεταιριστικὸν πνεῦμα.

Ὁ τῆς πρωθυπουργὸς τῆς Ἰνδουσίας κ. Sutan Sjahrir ὠμίλησε διὰ τὴν ἀντίδρασιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας του κατὰ τῶν δημοσίων υπηρεσιῶν, τὰς ὁποίας ὑπὸ τὴν ξένην κυριαρχίαν εἶχον ἐθισθῆ οἱ πολῖται νὰ μὴ συμπαθοῦν. Ὄταν ἡ χώρα ἀπηλευθερώθη ἀπὸ τὴν ἰαπωνικὴν κατοχὴν, ἡ κοινὴ γνώμη ἀπῆτει νὰ παυθοῦν ὡς δοσίλογοι οἱ Ἰνδονήσιοι οἵτινες εἶχον ὑπηρε-

τήσει εἰς τὴν δημοσίαν διοίκησιν. Φυσικὰ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ σταματήσει ἡ λειτουργία τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ. Ἐμείναν πολλοὶ εἰς τὴν θέσιν των, σήμερον δὲ μάλιστα ἡ πολιτικὴ συναλλαγὴ ἔχει αὐξήσει εἰς τὸ εικοσαπλάσιον τὸν ἀριθμὸν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τεχεράνης κ. Shaffa εἶπεν ὅτι καὶ εἰς τὸ Ἰράν ἔχουν ἐπιβαρυνθῆαι αἱ δημόσιαι περικοπαὶ ὑπηρεσίας μὲ 300 χιλ. Παλλήλων καὶ ὅτι ὀλιγώτεροι τοῦ ἡμίσεος θὰ ἦσαν ἐπαρκεῖς διὰ τὴν διεκπεραίωσιν τῶν κρατικῶν ὑποθέσεων, μάλιστα δ' ἐπιτυχέστερον, ἂν ἡ ποιοτικὴ στάθμη ἦτο ὑψηλότερα. Ἡ γραφειοκρατία, ἡ ἔλλειψις πνεύματος ἐξυπηρετήσεως τῶν πολιτῶν, παρατηρεῖται καὶ ἐκεῖ, ἐπίσης δ' ἡ πολιτικὴ συναλλαγὴ, τὴν ὅποιαν καὶ οἱ δύο προηγούμενοι ὁμιλεῖται εἶχον ἐπισημάνει.

Ὁ καθηγητὴς τῆς Σορβόνης κ. R. Aron ὠμίλησε κατόπιν διὰ τὴν πολιτικὴν κατάστασιν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ διὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ πιθανοῦ νέου ἡγέτου τῆς χώρας στρατηγοῦ ντὲ Γκῶλ.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν (8 Ὀκτωβρ.) ἡ ἐκτελεστικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Congrès pour la Liberté de la Culture, ἡ ὄργανώτρια τοῦ σεμιναρίου, ἐξέδωκεν ἀνακοινωθὲν διὰ τὸν ἑλληνικὸν τύπον; εἰς τὸ ὅποιον τὰ μέλη τῆς ἐξέφραζον «τὴν συγκίνησιν των καὶ τὴν ἀγωνίαν των ἔναντι τῶν γενομένων ποῦ αἰματοκυλίου τὴν Κύπρον». «Ἐπικρίνουν βαθύτατα — ἀνέφερον περαιτέρω — τὴν τραγικὴν ἔριδα, ἡ ὅποια ἐδημιούργησε βαθεῖας διαιρέσεις μεταξὺ λαῶν ἐξ ἰσοπέδων μένων εἰς τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐλευθερίας. Θέλουσιν νὰ ἐλπίζουσιν ὅτι αἱ προσπάθειαι πρὸς εὐφρεσιν μιᾶς δημοκρατικῆς λύσεως, ἀπὸ συμφώνου μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους ὄλων τῶν μερῶν, θὰ καταλήξουσιν εἰς τὸν σεβασμὸν τῆς ἀρχῆς τῆς ἐλευθερίας αὐτοδιαθέσεως». Τὸ ἀνακοινωθὲν ὑπέγραψαν οἱ κ.κ. Silone, Aron, Polanyi, Masani, ὁ περουδιανὸς ἐκπρόσωπος κ. Sanchez, καθηγητῆς τοῦ ἐν Λίμα Πανεπιστημίου, καὶ ὁ κ. Ἰούλιος Fleischmann, τοῦ Ἰνστιτούτου Ford.

Τὰς ἐπομένας ἡμέρας ὠμίλησαν ὁ δανὸς βουλευτὴς καὶ ἀρχηγὸς τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως κατὰ τὴν περίοδον τῆς γερμανικῆς κατοχῆς κ. Frode Jakobsen διὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀντιπολιτεύσεως εἰς τὴν σύγχρονον δημοκρατίαν καὶ διὰ τὴν ἄσκησιν ὑπευθύνου κριτικῆς καὶ ἐλέγχου ὑπὸ τῆς πολιτικῆς μειοψηφίας, ἐπίσης δὲ καὶ ὁ Ἰνδὸς βουλευτὴς κ. Asoka Mehta ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος. Ὁ πρῶτος ἐτόνισε τὰ σημεία διακρίσεως μεταξὺ βρετανικοῦ καὶ δανικοῦ κοινοβουλευτικοῦ καθεστώτος καὶ ὑπεγράμμισεν ἰδίᾳ τὴν ὑπαρξιν πολλῶν πολιτικῶν μερίδων εἰς τὴν χώραν του, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν δικομματικὴν πολιτικὴν ζῶν τῆς Ἀγγλίας. Ἐξέθεσεν ἐπίσης τὰς ἀπόψεις του διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν εἰς τὰ «νέα» ἀσιατικὰ καὶ ἀφρικανικὰ κράτη καὶ εἶπεν ὅτι πιστεύει, ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχη εἰς τὰ νέα κράτη τὸ ἐπιθετικὸν δημοκρατικὸν πολίτευμα θὰ πρέπη τοῦτο νὰ εἶναι προῖον ἐκάστης χώρας κατ' ἰδίαν καὶ ὄχι νὰ ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. «Εἶναι καθῆκον τῶν παλαιῶν κρατῶν — προσέθεσεν, ὑπανισοσύμους καὶ τὴν ἄλλοτε ἐπὶ τῆς Ἰσλανδίας ἐπικυριαρχίαν τῶν δανῶν — νὰ δώσουν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς κυριαρχουμένους εἰσέτι παρ' αὐτῶν λαοῦς. Καὶ τότε μόνον νὰ τοὺς βοηθήσουν εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῶν πολιτικῶν θεσμῶν των, ὅταν οἱ ἴδιοι ζητήσουν τὴν ἐν λόγῳ βοήθειαν». Ἐπίσης ὁ κ. Asoka Mehta ἔδωκε μίαν εἰκόνα τῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ τῆς σημερινῆς ἀποστολῆς τῆς εἰς τὰ «νέα» ἀσιατικὰ κράτη.

Κατὰ τὰς ἐπομένας ἡμέρας (9 ἕως 13 Ὀκτωβρίου) συνεζητήθησαν περαιτέρω τὰ θέματα Ἐπὶ τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς, τῆς ἐπιγνώσεως τῶν καθηκόντων τοῦ πολίτου καὶ τῆς συνειδήσεως ἐθνικῆς ἐνότητος, «περὶ τῆς ἐκ παραδόσεως κοινωνικῆς τάξεως καὶ τῆς ἐλευθερίας κοινωνίας», «περὶ τῶν θεσμῶν διαμορφώσεως κοινῆς γνώμης (τύπος, ραδιόφωνον, τηλεόρασις)», «περὶ τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ προόδου», «περὶ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων, τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὸν νόμον καὶ τῆς πρωταρχικῆς θέσεως τοῦ κράτους δικαίου», «περὶ τῆς συγχρόνου καταστάσεως τοῦ ἀντιπροσωπευτικοῦ πολιτεύματος καὶ περὶ τῆς ἀσκήσεως τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων εἰς τὰ νέα κράτη», «περὶ τῶν μέχρι τοῦδε ἐπιτευγμάτων καὶ περὶ τῶν μελλοντικῶν προοπτικῶν τοῦ ἀντιπροσωπευτικοῦ πολιτεύματος». Εἰσηγηταὶ ἦσαν ὁ ἄλλοτε πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Yale κ. R. Hutchins, ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Manchester κ. Μιχ. Polanyi, ὁ κ. R. Aron, ὁ καθηγητῆς τοῦ ἐν Σικάγῳ Πανεπιστημίου κ. Ἐδουάρδος Shils καὶ ἄλλοι.

Τὴν 13ην Ὀκτωβρίου συνετάχθη ἀνακοίνωσις περιέχουσα τὰ πορίσματα τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου. Εἰς αὐτὴν ἀνεφέρετο μετὰ τῶν ἄλλων, ὅτι πάντες οἱ μετασχόντες τοῦ συνεδρίου διεπίστωσαν τὴν ἀνάγκην ταχείας οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως τῶν πληθυσμῶν τῶν νέων κρατῶν καὶ ὑπεγράμμισαν - εἰσηγουμένων τοῦ καθηγητοῦ τῆς Σορβόνης κ. R. Aron καὶ τοῦ σοῦηδοῦ οἰκονομολόγου καὶ πρώην ὑπουργοῦ κ. G. Myrdal - τὴν πρωταρχικὴν σημασίαν τοῦ ἀγῶνος κατὰ τῆς ἀνεχείας, εἰς τὸν ὅποιον θὰ ἔδει νὰ βοηθῆ ἀπόλυτος προτεραιότης ἔναντι πάσης ἄλλης ἐπιδιώξεως. Ἡ ἀπλή ἐκ μέρους τῶν νέων ἀφρικανικῶν καὶ ἀσιατικῶν κρατῶν ἀντιγραφὴ τῶν πολιτικῶν καθεστώτων τῆς δυτικῆς Εὐρώπης δὲν ἐπιδοκιμάζεται - προστίθεται εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν - τούναντιόν δὲ θὰ πρέπει νὰ γίνῃ βαθμιαία ἐκασταχοῦ μετάβασις ἀπὸ τοῦ ἀποικιακοῦ καθεστώτος εἰς τὴν ἐλευθέραν πολιτικὴν ζωὴν, λαμβανόμενων ὑπ' ὄψιν τῶν ἰδιομόρφων συνθηκῶν δημοσίου βίου ἐκάστης χώρας. Ἰδιαίτερος τονίζεται εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν ἡ εὐθύνη τῶν πλουσιωτέρων χωρῶν τῆς Δύσεως διὰ τὴν οικονομικὴν, κοινωνικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν «νέων» κρατῶν, μάλιστα δ' ἡ ἀνάγκη ὅπως ἡ τοιαύτη συνδρομὴ διοχετευθῆ πρὸ παντὸς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ἔργων εἰρήνης καὶ προόδου καὶ πολιτισμοῦ. Πολλὰ ἐκ τῶν νέων κρατῶν εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν ἀγωνίζονται ἐπὶ ἔτη διὰ νὰ δώσουν οὐσιαστικὸν περιεχόμενον εἰς τὸ νεωστὶ ἐπιτευχθέν ἐλεύθερον καθεστῶς των καὶ εἰς τὸ δημοκρατικὸν των πολίτευμα, ἀλλὰ βλέπουν τὰς προσπάθειάς των νὰ κινδυνεύουν νὰ ἀποτύχουν λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἀναπτύξεως τῆς ἐθνικῆς των οἰκονομίας, τοῦ χαμηλοῦ βιοτικού ἐπιπέδου καὶ ἐν γένει τῆς ἀνεχείας, εἰς τὴν ὁποίαν ζοῦν οἱ λαοὶ των. Προϋπόθεσις τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς διεθνούς οἰκονομικῆς βοηθείας εἶναι ἡ διαμόρφωσις καὶ ἡ ἀπόκτησις αὐτοσυνειδήσεως μιᾶς διεθνούς κοινωνίας ἀλληλεγγῶν λαῶν, τῶν μὲν πλουσιωτέρων, τῶν δὲ πενεστέρων, λαῶν ἐλαυνωμένων ἀπὸ κίνητρα ὑψηλά, ἠθικά τε καὶ πνευματικά, τὰ ὁποῖα νὰ ἔλθουν νὰ ἀντικαταστήσουν τὰς ὕλιστικὰς ἐπιδιώξεις τοῦ μέχρι τοῦ 19ου αἰῶνος ἀποικιοκρατικοῦ πνεύματος. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔκαμνεν εἰς τὸ παρελθὸν τὸ ἀντίθετον : Προσετάθει νὰ διατηρήσῃ τὴν ἄγνοιαν καὶ τὴν δυστυχίαν μετὰ τῶν ἐντοπιῶν πληθυσμῶν, διὰ νὰ εἶναι οὗτοι ἀσφαλέστερον ὑποδουλωμένοι. Εἶναι τώρα ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη μιᾶς πνευματικωτέρας προσεγγίσεως μετὰ τῶν λαῶν, μιᾶς διαφορητικῆς ἀπὸ ἄλλοτε - ἠθικωτέρας - προσπελάσεως τῶν διεθνῶν προβλημάτων.

Ὁ κ. Bertrand de Jouvenel ἔκλεισε τὰς συζητήσεις, εἰπὼν εἰς τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τῆς 13ης Ὀκτωβρίου, ὅτι μὲ ἀνακούφισιν σκέπτεται, ὅτι ἀνήκει εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον τῆς Δύσεως, τόσον πολὺ τὸν τρομάζει ἡ εὐθύνη - καὶ αἱ συναφεῖς μέγιστα δυσχέρεια - τῶν δημοσίων ἀνδρῶν τῶν «νέων» κρατῶν καὶ τὸ μέγα ἔργον τὸ ὅποιον ἔχουν οὗτοι ἀναλάβει νὰ φέρουν εἰς πέρας: νὰ γίνουν οἱ νομοθέται καὶ οἱ ὀργανωταὶ ἐνὸς κόσμου νέου. Κατὰ πρώτον λόγον, εἶπε, θὰ ἔδει νὰ ἀντιμετωπισθῆ ἐκεῖ ἡ ἀνάγκη ἰσχυρῶν κυβερνήσεων, αἱ ὁποῖαι νὰ δυνηθοῦν νὰ προγραμματίσουν ἕν ἐνὺ ἔργον προόδου μακρὰς πνοῆς ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν διασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας στοχασμοῦ καὶ ἐκφράσεως. Αὐτὰ θὰ ὀδηγήσουν εἰς τὴν πραγματικὴν δημοκρατίαν, εἰς τὴν οὐσιαστικὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν, ἂν καταστῆ δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθοῦν παραλλήλως ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις καὶ ὁ δημοκρατικὸς τρόπος ζωῆς. Οἱ «νέοι» ἐλεύθεροι λαοὶ - «νέοι» ὡς κράτη ἀνεξάρτητα, ἀλλ' ἔχοντες πολλῶν αἰῶνων παράδοσιν ἱστορικῆς καὶ ἐθνικῆς εἰς τὸ παρελθὸν πορείας - εὐτυχῶς δὲν ἔχουν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν ἀνηλεῆ ἀτομικισμόν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης τοῦ 18ου αἰῶνος. Δύνανται νὰ διαπλάσουν τὰς δημοκρατίας των κατ' ἴδιον τρόπον, προσηρμοσμένον πρὸς τὰς ἰδικὰς των συνθήκας ζωῆς. Ποῖα θὰ εἶναι αἱ μορφαὶ ζωῆς εἰς τὰς χώρας των δὲν δυνάμεθα ἀπὸ τοῦδε νὰ προβλέψωμεν, καθὼς κανεὶς δὲν ἠδύνατο τῷ 1787 νὰ προῖδῃ τὰς ἐξελίξεις τῆς μεγάλης βορειομερικανικῆς συμπολιτείας.

Γενικῶς, τὰ τρία ἀνωτέρω συνέδρια τοῦ Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ ἀπέτελεσαν, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, λίαν σημαντικὸν σταθμὸν εἰς τὴν ὅλην προσπάθειαν τῆς συνειδητοποιήσεως καὶ ἰδία τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν ἰδεῶν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος εἰς τὴν τεταραγμένην ἐποχὴν μας.